

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SIJEČANJ – OŽUJAK 2016.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT	6
F. G. protiv ŠVEDSKE	6
ARMANI DA SILVA protiv UJEDINJENE KRALJEVINE	9
ZABRANA ROPSTVA I PRISILNOG RADA	12
L.E. protiv GRČKE.....	12
PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST	15
MOZER protiv MOLDAVIJE I RUSIJE.....	15
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE	19
RYWIN protiv POLJSKE	19
BLOKHIN protiv RUSIJE	23
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA	27
BĂRBULESCU protiv RUMUNJSKE	27
IVANOVSKI protiv MAKEDONIJE.....	29
SOARES DE MELO protiv PORTUGALA	32
SLOBODA IZRAŽAVANJA	35
ERDENER protiv TURSKE.....	35
BÉDAT protiv ŠVICARSKE	37
ZABRANA DISKRIMINACIJE	40
PAJIĆ protiv HRVATSKE.....	40
ÇAM protiv TURSKE.....	44
M. G. protiv TURSKE	46
GRANICE PRIMJENE OGRANIČENJA PRAVA	49
RASUL JAFAROV protiv AZERBAJDŽANA.....	49
SLOBODA KRETANJA	53
GARIB protiv NIZOZEMSKE	53

UVOD

Početak 2016. godine obilježilo je više značajnih presuda Velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava donesenih kako u predmetima u kojima je Veliko vijeće odlučivalo povodom zahtjeva stranaka za preispitivanje presude Vijeća, tako i u predmetima koji su zbog svog značaja prepušteni izravno na odlučivanje Velikom vijeću.

Za početak, ističe se presuda Velikog vijeća *F.G. protiv Švedske*, u kojoj je Sud razmatrao koje bi posljedice moglo imati izručenje podnositelja preobraćenog s islama na kršćanstvu u Iran, te kakve su obaveze nadležnih nacionalnih tijela pri ispitivanju mogućih rizika.

Nadalje, Veliko vijeće je odlučivalo o učinkovitosti istrage o okolnostima usmrćivanja brazilskog državljanima koji je pogrešno smatran teroristom te o odgovornosti za njegovu smrt u presudi *Armani da Silva protiv Ujedinjene Kraljevine*.

U presudi *Mozer protiv Moldavije i Rusije* Veliko vijeće je utvrdilo odgovornost Rusije za povredu konvencijskih prava podnositelja na teritoriju samoproglašene Moldavske Republike Transdnjestrije.

U presudi Velikog vijeća *Blokhin protiv Rusije* također je utvrđeno da je Rusija prekršila prava podnositelja koji je kao dvanaestogodišnji dječak s posebnim potrebama smješten u centar za maloljetničku delinkvenciju, čime mu je u postupku koji nije bio sukladan Konvenciji oduzeta sloboda.

U presudi Velikog vijeća *Bédat protiv Švicarske* Sud je utvrdio da zaštita tajnosti podataka iz istrage, kojoj je cilj osiguravanje neovisnosti sudstva, učinkovitost kaznenog postupka i poštivanje pretpostavke nevinosti preteže nad „zadovoljavanjem nezdrave znatiželje“ javnosti.

Interes javnosti razmatran je i u predmetu *Rywin protiv Poljske*, u okviru prava na pošteno suđenje poznatom filmskom producentu koji je osuđen zbog davanja mita radi utjecaja na zakonodavne izmjene Zakona o emitiranju.

U predmetu *Erdener protiv Turske* Sud je razmatrao je li došlo do povrede slobode izražavanja podnositeljice koja je bila zastupnica u Narodnoj skupštini, zbog komentara o zdravstvenom stanju tadašnjeg premijera.

S aspekta različitih političkih aktera zanimljiva je i presuda *Ivanovski protiv Makedonije* u kojoj je Sud ocjenjivao povredu prava podnositelja (tadašnjeg suca Ustavnog suda) počinjene tijekom lustracijskog postupka koji se vodio protiv njega.

U ovom razdoblju, Sud je donio i nekoliko presuda koje se odnose na prava osoba slabijeg imovnog stanja. Tako je u presudi *Soares de Melo protiv Portugala* utvrđivao je li došlo do povrede prava na obiteljski život zbog oduzimanja djece podnositeljici, zbog činjenice da je bila u lošoj financijskoj situaciji. S druge strane, u predmetu *Garib protiv Nizozemske* razmatrao je jesu li odredbe nizozemskog zakonodavstva na temelju kojih je podnositeljici odbijen zahtjev za izdavanje stambene dozvole u određenoj gradskoj četvrti zbog njezinih prihoda i neispunjavanja drugih uvjeta, dovele do povrede prava na slobodu kretanja.

Zanimljiva je i presuda *Barbulescu protiv Rumunjske*, u kojoj je Sud ocjenjivao je li nadzor poslodavca na dopisivanjem zaposlenika povrijedio pravo na slobodu dopisivanja.

Ističemo i presudu *Pajić protiv Hrvatske* u kojoj je utvrđena diskriminacija na temelju seksualne orijentacije. S druge strane, u predmetu *Cam protiv Turske* podnositeljica je diskriminirana kao slijepa osoba.

U presudi *M.G. protiv Turske* Sud je ponovno istaknuo da neučinkovito procesuiranje obiteljskog nasilja predstavlja diskriminaciju prema ženama, dok je u presudi *L.E. protiv Grčke*, zbog sporosti nadležnih tijela da reagiraju na kaznenu prijavu podnositeljice koja je bila prisiljavana na prostituciju i dodijele joj status žrtve trgovanja ljudima, utvrdio da je došlo do kršenja zabrane ropstva i prisilnog rada.

Prvi je put u Pregled prakse uvrštena i presuda *Rasul Jafarov protiv Azerbajdžana* koja se odnosi na granice primjene ograničenja prava (članak 18. Konvencije) u kojoj je Sud utvrdio da je pravi razlog za određivanje pritvora protiv podnositeljeva bilo suzbijanje njegovog aktivizma, a ne potrebe kaznenog postupka koji se vodio protiv njega.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

ŠVEDSKE VLASTI BILE SU DUŽNE PROCIJENITI POSLJEDICE PREOBRAĆENJA IRANSKOG DRŽAVLJANINA NA KRŠĆANSTVO PRIJE NEGO SU ODLUČILE O PROTJERIVANJU U IRAN

F. G. protiv ŠVEDSKE

*zahtjev br. 43611/11
presuda Velikog vijeća od 23. ožujka 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva iranski je državljanin koji trenutno živi u Švedskoj. Podnositelj je u Švedskoj tijekom studenog 2009. godine podnio zahtjev za azil u kojemu je naveo da je u Iranu bio politički aktivan protiv vladajućeg režima. Istaknuo je da je od 2007. godine sudjelovao u studentskom pokretu pomažući pri izradi i objavi internetskih stranica koje su kritizirale stanje u državi. Podnositelj je uhićen tri puta i to u travnju 2007. te lipnju i rujnu 2009. godine. Podnositelj je pobjegao iz države nakon što su ga nadležne vlasti pozvale da se pojavi pred Sudom revolucije u studenom 2009. godine. U svom zahtjevu za azil, dodatno je istaknuo kako se po dolasku u Švedsku preobratio na kršćanstvo, ali to nije ni pred Migracijskim odborom ni pred Migracijskim sudom htio isticati kao razlog za ostvarivanje azila, jer je smatrao kako se radi o osobnoj stvari.

Migracijski odbor je odbacio podnositeljev zahtjev odlukom koju je naknadno u lipnju 2011. godine potvrdio i Migracijski sud. Švedske vlasti zaključile su da iako je podnositelj pretjerivao u kritiziranju vladajućeg režima, ono nije bilo većih razmjera te stoga nije ni postojala potreba za odobravanjem azila u Švedskoj. Da se nije radilo o značajnijim kritikama ukazuje i činjenica da nakon studenog 2009. iranske vlasti nisu više zahtijevale od podnositelja da se pojavi pred Sudom revolucije niti su svoje aktivnosti usmjerile na ostatak njegove obitelji u Iranu. Švedske vlasti nisu međutim ispitivale podnositeljevo preobraćenje na kršćanstvo budući da navedeno nije naveo kao značajan razlog za ostvarivanje prava na azil.

Budući da je odbačen podnositeljev zahtjev za azil podnesen na temelju političkih razloga, podnositelj je zatražio odgodu protjerivanja pozivajući se na preobraćenje na kršćanstvo kao na novu okolnost koju treba uzeti u obzir. Švedske vlasti su odbile podnositeljev zahtjev uz obrazloženje da njegovo preobraćenje ne predstavlja novi razlog koji bi zahtijevao ponovno

ispitivanje slučaja. Međutim, do odgode protjerivanja podnositelja došlo je na temelju privremene mjere koju je Sud odredio u kolovozu 2011. godine sukladno Pravilu 39. Poslovnika Suda sve do donošenja konačne odluke u ovom predmetu.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 2. i čl. 3. Konvencije, podnositelj je prigovarao da će u slučaju protjerivanja u Iran biti izložen opasnosti od kaznenog progona i smrtne kazne zbog političke prošlosti i preobraćenja na kršćanstvo. Vijeće je presudom od 16. siječnja 2014. godine utvrdilo kako nije došlo do povrede navedenih konvencijskih prava jer podnositelj nije uspio dokazati stupanj opasnosti od kaznenog progona i smrtne kazne koji bi zahtijevao ostvarivanje prava na azil u Švedskoj. Nadalje, ostavilo je na snazi privremenu mjeru sve do konačnosti te presude.

Podnositelj je podnio zahtjev za podnošenje predmeta Velikom vijeću. Brojne međunarodne organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava, sudjelovale su u postupku pred Velikom Vijećem kao treće stranke. Primjerice, Europsko vijeće za izbjeglice i prognanike (ECRE), Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice, Međunarodna komisija pravnika (ICJ), itd.

❖ **OCJENA SUDA**

Švedska Vlada podnijela je zahtjev za brisanje predmeta s liste zbog toga što nalog za izručenje više nije bila na snazi. Veliko vijeće odbilo je taj zahtjev, smatrajući da iako podnositelj ima mogućnost ponovno podnijeti zahtjev za azil, on nije potpuno izgubio status žrtve. Podnositelj se trenutno nalazi u neizvjesnosti budući da mu nije odobren zahtjev za azil ni boravište u Švedskoj. Stoga je Veliko vijeće zaključilo kako postoje posebne okolnosti koje zahtijevaju dodatno ispitivanje slučaja.

U odnosu na podnositeljeve političke aktivnosti u Iranu

Prije svega, Veliko vijeće je ustanovilo da podnositelju ukoliko bude izručen u Iran, ne prijeti opasnost koja je posljedica opće situacije u toj zemlji.

Prilikom odlučivanja o zahtjevu za azil, švedske vlasti uzele su u obzir podnositeljevu političku aktivnost u Iranu usmjerenu protiv vladajućeg režima i činjenicu da je u nekoliko navrata bio uhićen te pozvan pred iranski sud. Prilikom procjenjivanja cjelokupnog slučaja, švedske vlasti su ustanovile kako podnositelj nije politički oponent iranske vlasti niti su njegove kritike bile većih razmjera pa su stoga zaključile kako ne postoji potreba za pružanjem azila u Švedskoj. Navedeno su švedske vlasti potkrijepile činjenicom da nakon studenog 2009. iranske vlasti nisu više zahtijevale od podnositelja da se pojavi pred Sudom revolucije niti su svoje aktivnosti usmjerile na ostatak njegove obitelji u Iranu. Veliko vijeće prihvatilo je obrazloženja švedskih vlasti te naglasilo kako nije primijetilo nikakve nepravilnosti prilikom vođenja postupka za odobravanje azila. Isto tako, ništa nije ukazivalo da švedske vlasti nisu uzele u obzir opasnosti od lišavanja slobode podnositelja odmah po dolasku na iranski aerodrom.

Sukladno navedenom, Veliko Vijeće zaključilo je da u slučaju protjerivanja iz Švedske, ne postoji opasnost od povrede čl. 2. i čl. 3. Konvencije na temelju njegove političke aktivnosti u Iranu.

U odnosu na podnositeljevo preobraćenje na kršćanstvo

S obzirom na brojna znanja i vještine koje podnositelj posjeduje, Sud teško prihvaća mogućnost da podnositelj nije bio svjestan opasnost kojoj su preobraćenici izloženi u Iranu. Isto tako, Sud je zaključio kako je podnositelju morala biti objašnjena opasnost kojoj bi mogao biti izložen u slučaju preobraćenja.

Sud je utvrdio kako će doći do povrede čl. 2. i 3. Konvencije ukoliko švedske vlasti protjeraju podnositelja natrag u Iran bez nove procjene rizika kojemu bi podnositelj mogao biti izložen u Iranu zbog preobraćenja.

Sud je istaknuo kako su Migracijski odbor i Migracijski sud znali da se podnositelj preobratio s islama na kršćanstvo te kako stoga pripada grupi ljudi koja bi u slučaju povratka u Iran mogla biti izložena opasnosti. Međutim, budući da podnositelj nije zatražio azil na temelju preobraćenja, švedske vlasti nisu detaljno ispitivale razloge zbog kojih je do preobraćenja došlo niti ozbiljnost

njegovih uvjerenja, način na koji je prakticirao kršćanstvo u Švedskoj niti kako bi ga prakticirao u Iranu u slučaju protjerivanja. Nadalje, niti u ponovljenom postupku, preobraćenje nije uzeto u obzir kao nova okolnost koja bi zahtijevala ponovno ispitivanje slučaja. Švedske vlasti stoga nikada nisu napravile procjenu rizika kojem bi podnositelj bio izložen u Iranu zbog preobraćenja na kršćanstvo. Stoga je Sud zaključio da su švedske vlasti sukladno prirodni čl. 2. i 3. Konvencije, dužne samoinicijativno ponovno ispitati sve okolnosti slučaja, bez obzira na podnositeljeve radnje.

Pored toga, podnositelj je Sudu uputio čitav niz podnesaka koji nikada nisu bili podneseni švedskim vlastima. Posebice dvije pisane izjave – izjavu od 13. rujna 2014. godine o načinu prakticiranja kršćanstva u Švedskoj te kako ga namjerava prakticirati u slučaju povratka u Iran te izjavu od 15. rujna 2014. godine pribavljenju od njegovog pastora. Uzimajući u obzir navedene izjave te cjelokupnu dokumentaciju, Sud je zaključio da je podnositelj dovoljno uvjerljivo dokazao da je njegov zahtjev za azil radi preobraćenja zahtijevao procjenu švedskih vlasti. Navedenu dokumentaciju su švedske vlasti trebale uzeti u obzir kao i razvoj cjelokupne situacije u Iranu te okolnosti podnositeljevog slučaja.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako će doći do povrede čl. 2. i 3. Konvencije ukoliko švedske vlasti protjeraju podnositelja natrag u Iran bez nove procjene rizika kojemu bi podnositelj mogao biti izložen u Iranu radi preobraćenja.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

33.742,00 EUR – na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI:

- *zahtjev za azil*
- *politički azil*
- *azil zbog preobraćenja na kršćanstvo*
- *obveza domaćih tijela pri odlučivanju o azilu.*

DOMAĆE VLASTI ISPUNILE SU SVOJE OBVEZE IZ ČLANKA 2. KONVENCIJE U POGLEDU PROVOĐENJA UČINKOVITE ISTRAGE

ARMANI DA SILVA protiv UJEDINJENE KRALJEVINE

zahtjev broj 5878/08
presuda Velikog vijeća od 30. ožujka 2016.

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je brazilska državljanka i bliska srodnica Jeana Charlesa de Menezesa, brazilskog državljanina kojeg su pripadnici specijalne policije ustrijelili na stanici podzemne željeznice u Londonu, nakon što su pogrešno procijenili da je riječ o bombašu samoubojici.

Dva tjedna prije ovog događaja 56 osoba poginulo je u napadu bombaša samoubojica u londonskom javnom prijevozu. Dan ranije, tri nedetonirane bombe pronađene su u tri podzemna vlaka te još jedna u londonskom autobusu. Policija je stoga započela potragu za bombašima samoubojicama koji ih nisu detonirali, zbog bojazni da će ponovno pokušati napade.

Dva osumnjičena terorista živjela su na istoj adresi kao i g. Menezes. Policija je provodila nadzor nad tim mjestom. Kada je g. Menezes tog jutra krenuo na posao, policijski službenici su ga slijedili, zaključivši da bi on mogao biti jedan od terorista. Pripadnici specijalne policije poslani su kao podrška policijskim službenicima koji su pratili g. Menezesa, te su imali zadatak spriječiti potencijalne osumnjičenike da napuste adresu stanovanja. Međutim, specijalna policija nije na vrijeme upućena na mjesto događaja, pa su stigli u trenutku kada je g. Menezes već bio ušao na postaju podzemne željeznice.

Nakon pucnjave, slučaj je preuzela Neovisna komisija za pritužbe na policiju (*Independent Police Complaint Commission*) (dalje: Komisija), koja je utvrdila da je g. Menezes ubijen zbog pogreške koja se mogla i morala izbjeći. U izvješću Komisije naveden je niz operativnih preporuka i naznačeno više mogućih kaznenih djela koja su mogli počinili policijski službenici uključeni u akciju, uključujući ubojstvo.

Međutim, državno odvjetništvo (*Crown Prosecution Service*) odlučilo je da neće kazneno goniti nijednog pojedinca, jer nisu postojali realni izgledi da se ikoga osudi. Naime, državno odvjetništvo je zaključilo da bi bilo vrlo teško dokazati izvan svake sumnje da pripadnik specijalne policije koji je ustrijelio g. Menezesa nije iskreno vjerovao da su suočeni sa smrtnom opasnošću, te da nema dovoljno dokaza koji bi ukazali na to da su pogreške koje su počinili policijski službenici koji su bili uključeni u planiranje akcije bile toliko teške da bi predstavljale kriminalno ponašanje. Na temelju sličnih razloga i Komisija je zaključila da neće pokrenuti disciplinske postupku protiv nijednog policijskog službenika koji je sudjelovao u akciji.

Međutim, uspješno je proveden postupak protiv policije u kojem je porota odlučila da je došlo do propusta prilikom planiranja i provođenja akcije, pa je policija morala platiti novčanu kaznu u iznosu od 175.000 funti. Međutim, porota je izričito isključila osobnu odgovornost policijskog službenika koji je rukovodio akcijom.

Obitelj g. Menezesa je podnijela tužbu za naknadu štete koja je okončana nagodbom.

❖ PRIGOVORI

Podnositeljica je podnijela zahtjev Sudu na temelju članka 2. Konvencije smatrajući da kažnjavanje policijski vlasti zbog ugrožavanja zdravlja i sigurnosti nije dostatna zadovoljština za smrt njezinog rođaka, te da je trebalo poduzeti kazneni progon pojedinačnih policijskih službenika. Posebno je prigovarala na koncept nužne obrane kakav postoji u Ujedinjenoj Kraljevini, budući da su policijski službenici koji su pucali morali jedino dokazati da su iskreno vjerovali (za razliku od iskreno i razumnom vjerovanja) da je uporaba sile apsolutno nužna.

Vijeće je na temelju članka 30. Konvencije odlučilo ustupiti nadležnost za odlučivanje Velikom vijeću.

❖ OCJENA SUDA

Sud je utvrdio da test za procjenu je li riječ o nužnoj obrani kakav se provodi u Engleskoj i Walesu nije značajno drugačiji od standarda koji primjenjuje sam Sud. U oba slučaja bit je u procjeni je li postojalo iskreno i istinsko uvjerenje da je uporaba sile nužna, a razumnost tog uvjerenja je mjerodavna pri utvrđenju je li to uvjerenje bilo doista iskreno i istinsko.

U svakom slučaju, Sud je ocijenio da su neovisna tijela koja su razmatrala postupanja dvojice pripadnika specijalne policije koji su pucali pažljivo ispitala razumnost njihovog uvjerenja da je g. Menezes bio bombaš samoubojica koji je svakog trenutka mogao detonirati bombu.

Sud je također prihvatio da je „testiranje dokaza“, koje je primijenilo državno odvjetništvo pri donošenju odluke o kaznenom progonu bilo u okviru diskrecijske ocjene države da odlučuje o takvim pitanjima. Osobito, primijetio je da takav test koji se primjenjuje u Engleskoj i Walesu nije arbitraran, tim više što je predmetom čestog preispitivanja, javnih rasprava i političkog razmatranja. Nadalje, među državama članicama Konvencije ne postoji jednoobrazni pristup u pogledu „testiranja dokaza“, a testiranje kakvo se provodi u Engleskoj i Walesu odražava sustav porote kakav ondje postoji.

Konačno, Sud je ocijenio da članak 2. Konvencije ne zahtijeva snižavanje standarda za „testiranje dokaza“ u slučajevima kada je smrt nastupila kao posljedica djelovanja državnih agenata.

Uz to, Sud zaključuje kako se ne može reći da nadležna tijela nisu osigurala da odgovaraju oni koji su odgovorni za smrt g. Menezesa.

Čim je potvrđeno da on nije bio uključen u pokušaje napada od prethodnog dana, policija je javno priznala da je pogreškom ubijen od strane pripadnika specijalne policije. Predstavnik policije otišao je u Brazil kako bi se ispričao njegovoj obitelji i ponudio im paušalni iznos za plaćanje troškova. Uz to, obitelji je savjetovano da potraže neovisnu pravnu pomoć i dano obećanje da će policija nadoknaditi sve njihove pravne troškove.

Odluka o nepoduzimanju kaznenog progona pojedinačnih policijskih službenika nije rezultat propusta u istrazi ili toleriranja ili prikrivanja nezakonitih čina. Riječ je o tome da je slijedom temeljite istrage državni odvjetnik sagledao sve činjenice te ocijenio da ne postoji dovoljno dokaza protiv bilo kojeg pojedinačnog službenika da bi ga se moglo kazneno goniti.

Nakon toga, neovisno istražno tijelo – Komisija, državno odvjetništvo, kazneni sud, mrtvozornik i porota temeljito su ispitivali individualnu odgovornost policijskih službenika, odnosno institucionalnu odgovornost policije. Ništa ne ukazuje na to da je neko od tih tijela propustilo osigurati relevantne fizičke ili forenzičke dokaze, odnosno tražiti relevantne svjedoke ili informacije. Samo je Komisija ispitala gotovo 890 ljudi i prikupila više od 800 materijalnih dokaza.

Utvrđeni su institucionalni i organizacijski nedostaci slijedom čega su donesene preporuke kako bi se osiguralo da se ne ponove greške koje su dovele do smrti g. Menezesa. Institucionalni nedostaci rezultirali su osudom policijskih vlasti zbog ugrožavanja zdravlja i sigurnosti i novčanom kaznom, koju Sud ne smatra preniskom u odnosu na djelo koje je u pitanju.

Štoviše, u kasnijoj fazi, obitelj pokojnika se nagodila s policijom oko iznosa naknade štete čiji iznos nije objavljen.

Sud primjećuje da su činjenice ovog predmeta nedvojbeno tragične te da je razumljiva frustracija pokojnikove obitelji zbog toga što nije došlo do individualnog kaznenog progona. Međutim, odluka o nepoduzimanju kaznenog progona pojedinačnih policijskih službenika nije rezultat propusta u istrazi ili toleriranja ili prikrivanja nezakonitih čina. Riječ je o tome da je slijedom temeljite istrage državni odvjetnik sagledao sve činjenice te ocijenio da ne postoji dovoljno dokaza protiv bilo kojeg pojedinačnog službenika da bi ga se moglo kazneno goniti.

Zaključno, promatrajući postupak u cjelini Sud ocjenjuje da su domaće vlasti ispunile svoje obveze iz članka 2. Konvencije u pogledu provođenja učinkovite istrage.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na život*
- *odgovornost policijskih službenika*
- *učinkovita istraga*
- *neovisna istraga*
- *odluka o poduzimanju kaznenog progona*

ZABRANA ROPSTVA I PRISILNOG RADA

ČLANAK 4.

1. Nitko se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu.

2. Nitko se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad...

GRČKE VLASTI NISU POSTUPALE S KAZNENOM PRIJAVOM ZA TRGOVINU LJUDIMA NA NAČIN SUKLADAN KONVENCIJI

L.E. protiv GRČKE

*zahtjev br. 71545/12
presuda od 21. siječnja 2016.*

➤ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je nigerijska državljanka koja je na teritorij Grčke ušla u pratnji K.A. On joj je obećao da će uvesti u Grčku, osigurati posao u noćnim klubovima i barovima, u zamjenu za 40.000 eura i obećanje da neće reći policiji. Po dolasku u Grčku K.A. joj je uzeo putovnicu i natjerao je na prostituciju, što je trajalo dvije godine dok nije uspjela kontaktirati nevladinu udruhu Nea Zoi koja pruža praktičnu i psihološku pomoć ženama koje su prisiljene na prostituciju.

U srpnju 2004. podnositeljica je podnijela zahtjev za azil u Grčkoj. U lipnju 2005. godine obaviještena je da joj je pronađeno mjesto u prihvatnom centru Crvenog križa za tražitelje azila. Podnositeljica nije tamo otišla.

U kolovozu 2005. godine podnositeljica je uhićena zbog nelegalnog ulaska u zemlju i prostitucije. U postupku pred sudom je oslobođena optužbe. U ožujku 2006. je ponovno uhićena, osuđena na sudu prvog stupnja, ali oslobođena na žalbenom sudu.

U lipnju 2006. policija je izdala nalog za protjerivanje – nalog je kasnije suspendiran. U studenom 2006. podnositeljica je ponovno uhićena zbog prostitucije i potom oslobođena. Potom je smještena u ekstradicijski pritvor do izručenja, budući da nije imala dozvolu boravka u Grčkoj.

U studenom 2006. godine podnositeljica je tijekom boravka u ekstradicijskom pritvoru podnijela kaznenu prijavu protiv K.A. i njegove pomagačice D.J. Tvrdila je da je žrtva trgovine ljudima i prisiljavanja na prostituciju. Iako je kaznena prijava najprije bila odbačena, državno odvjetništvo je kasnije ipak poduzelo kaznenu progon K.A. i D.J. zbog trgovine ljudima. Postupak je bio u prekidu sve dok D.J. nije uhićena. D.J. je na koncu oslobođena optužbe jer se utvrdilo da ista nije bila pomagačica K.A., već isto jedna od njegovih žrtvi.

Protiv podnositeljice je u međuvremenu obustavljen postupak izručenja i dobila je dozvolu boravka u Grčkoj.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 4. Konvencije podnositeljica je tvrdila da grčke državne vlasti nisu ispunile svoje pozitivne obveze prema tom članku. Na temelju članaka 6. i 13. Konvencije prigovarala je na trajanje kaznenog postupka u kojem je podnijela imovinsko-pravni zahtjev i na nepostojanje učinkovitog pravnog sredstva za duljinu trajanja kaznenog postupka.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na članak 4. Konvencije

Članak 4. Konvencije nameće pozitivnu obvezu državama da zaštite žrtve trgovine ljudima. Ocjenjujući grčki kazneni zakon, Sud je ocijenio da je isti bio u skladu relevantnim međunarodnim dokumentima o trgovini ljudima, te da je prema istome podnositeljici kao žrtvi trgovine ljudima mogla biti pružena praktična i učinkovita zaštita.

Podnositeljica je tek u studenom 2006. godine izričito obavijestila nadležna tijela da je bila žrtva trgovine ljudima. Nakon njezine obavijesti vlasti nisu ostale pasivne, već je specijalizirani policijski odjel ispitao istinitost njezinih tvrdnji. Sukladno zakonskim odredbama suspendirano je njezino izručenje i izdana joj je dozvola boravka.

No, državni odvjetnik je formalno priznao podnositeljici status žrtve trgovine ljudima tek 9 mjeseci nakon njezine prijave. Nadalje, još u prosincu 2006. predsjednica udruge Nea Zoi je potvrdila iskaz podnositeljice, no njezina izjava nije na vrijeme bila uključena u spis predmeta. Sud je stoga ocijenio da razdoblje od 9 mjeseci koliko je trebalo vlastima da podnositeljici priznaju status žrtve nije bilo razumno.

Osim toga, Sud primjećuje da je kaznena prijava podnositeljice najprije odbačena, jer u spis nije bila priložena izjava svjedokinje – predsjednice udruge. Izjava nije priložena zbog propusta policije. No, čak ni kada je izjava priložena, nadležno tijelo nije na vlastitu inicijativu nastavilo ispitivati njezinu kaznenu prijavu, nego je podnositeljica to morala sama zatražiti, nakon čega je proteklo još 6 mjeseci prije nego što je državno odvjetništvo odlučilo o pokretanju kaznenog postupka.

Razdoblje od 9 mjeseci koliko je trebalo vlastima da podnositeljici priznaju status žrtve nije bilo razumno.

Sud je utvrdio da su i tijekom istrage i predistražnog postupka postojali brojni nedostaci. Nakon što je policija utvrdila da K.A. više ne boravi na adresi koju je podnositeljica navela, policija nije provjerila dvije druge adrese koje je spomenula podnositeljica. Nisu poduzeti niti daljnji napor da se pribave nove informacije, niti da se locira K.A. Uz to, postojali su značajni zastoji u predistražnom i istražnom postupku.

Nakon podnošenja optužnice, prvo ročište u kaznenom postupku održano je tek 4 godine i 8 mjeseci kasnije. Zbog opisanog pomanjkanja žurnosti, kao i zbog propusta u poštivanju pozitivnih obveza države, Sud je utvrdio da je došlo do povrede članka 4. Konvencije.

U odnosu na članak 6. stavak 1. i članak 13. Konvencije

Sud je utvrdio da kazneni postupak nije ispunio uvjet „razumnog roka“ iz članka 6. Konvencije, te da podnositeljica nije imala na raspolaganju domaće pravno sredstvo za duljinu kaznenog postupka u kojem je postavila imovinsko-pravni zahtjev.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

12.000 eura na ime nematerijalne štete

3.000 eura na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *trgovina ljudima*
- *ilegalni boravak u državi*
- *prostitucija*
- *zaštita žrtava*
- *trajanje kaznenog postupka*
- *oštećenik u kaznenom postupku*
- *učinkovito pravno sredstvo za duljinu trajanja postupaka*

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

ČLANAK 5.

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;

b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;

c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi spriječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;

d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;

e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi spriječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

RUSIJA JE ODGOVORNA ZA NEZAKONITI PRITVOR PODNOSITELJA I NEHUMANE UVJETE U PRITVORU U TRANSDNJESTRIJI

MOZER protiv MOLDAVIJE I RUSIJE

*zahtjev br. 11138/10
presuda Velikog vijeća od 23. veljače 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, moldavski državljanin, uhićen je u samoproглашеноj „Moldavskoj Republici Transdnjestrji“ (dalje: MRT), pod sumnjom da je počinio prijevaru društva u kojem je bio zaposlen. Nalazio se u pritvoru sve do suđenja pred Narodnim sudom u Tiraspolu, koji ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina, s rokom kušnje od 5 godina. Sud je naložio njegovo puštanje na slobodu, pod uvjetom da ne napusti grad. Podnositelj je kasnije otišao na liječenje u Chisinau (u Moldaviji), a potom u Švicarsku.

Podnositelj boluje od bronhijalne astme i drugih respiratornih bolesti, za što mu nije pruženo liječenje u pritvoru, te je tijekom boravka u pritvoru boravio u nehumanim uvjetima.

❖ PRIGOVORI

Podnositelj je pred Sudom podnio zahtjev protiv Moldavije i Rusije te prigovorio na uvjete u pritvoru (članak 3.), nezakonito oduzimanje slobode (članak 5.), povredu privatnog i obiteljskog života (članak 8.), povredu prava na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi (članak 9.), povredu prava na učinkovito pravno sredstvo (članak 13.).

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 1. (jurisdikcija)

Pozivajući se na svoju raniju praksu, Sud je potvrdio da Moldavija, iako nema stvarnu kontrolu nad događajima na teritoriju MRT-a, ima obvezu prema članku 1. Konvencije upotrijebiti sva dostupna pravna i diplomatska sredstva da osigura poštivanje prava i sloboda iz Konvencije na teritoriju MRT-a, budući da međunarodna zajednica nije priznala MRT, već navedenu regiju smatra dijelom moldavskog teritorija.

Isto tako, Sud je potvrdio da i Rusija ima obvezu štiti prava i slobode iz Konvencije na području MRT-a, budući da navedena regija u visokom stupnju ovisi o ruskoj vojnoj, ekonomskoj i političkoj podršci, te odolijeva međunarodnim naporima za mirno rješavanje sukoba i uspostavljanja vladavine prava samo zahvaljujući Rusiji.

U odnosu na članak 5. Konvencije

Sud je smatrao da je Rusija, kao država koja ima stvarnu kontrolu nad nepriznatim entitetom, ta koja treba dokazati da su sudovi tog entiteta postupali u skladu s načelima iz sudske prakse Suda, tj. da je riječ o sudovima koji „čine dio pravosudnog sustava koji djeluje na temelju ustava i zakona, te odražava pravnu tradiciju koja je sukladna Konvenciji“. U ranijim predmetima, Sud je ocijenio da sudovi MRT-a ne udovoljavaju ovim standardima, a Rusija nije podnijela nikakve nove informacije u tom pogledu.

Štoviše, način na koji je podnositelj uhićen i na koji mu je određen i produljivan pritvor (određivanje pritvora na neodređeno vrijeme, preispitivanje odluke o produljenju pritvora bez prisutnosti podnositelja) potvrđuje zaključak da ti sudovi ne odlučuju u skladu s Konvencijom.

Način na koji je podnositelj uhićen i na koji mu je određen i produljivan pritvor (određivanje pritvora na neodređeno vrijeme, preispitivanje odluke o produljenju pritvora bez prisutnosti podnositelja) potvrđuje zaključak da sudovi nisu odlučivali u skladu s Konvencijom

Stoga je pritvor protiv podnositelja nezakonito određen, a budući da Rusija izvršava stvarnu kontrolu nad teritorijem MRT-a, ista je odgovorna za povredu članka 5. stavka 1. Konvencije. S druge strane, Moldavija je poduzela značajne napore da pomogne podnositelju, uključujući brojne diplomatske aktivnosti. Stoga Moldavija nije povrijedila njegova prava iz članka 5. Konvencije.

U odnosu na članak 3. Konvencije

Nesporno je da je podnositelj patio od teških napada astme. Iako su liječnici smatrali da se njegovo stanje pogoršava, te da zatvorskoj bolnici nedostaje oprema i odgovarajući specijalisti, vlasti MRT-a odbile su ga smjestiti u redovnu bolnicu radi liječenja. Ne samo to, već su ga izložile daljnjim patnjama i ozbiljnim zdravstvenim rizicima premjestivši ga u zatvorsku ustanovu u kojoj su uvjeti bili još lošiji. S obzirom da nije postojalo nikakvo objašnjenje za odbijanje medicinskog tretmana, Sud je ocijenio da podnositelju u pritvoru nije bila dostupna odgovarajuća zdravstvena njega.

Sud se nadalje pozvao na izvješća CPT-a¹ i Posebnog izvjestitelja Ujedinjenih naroda za mučenje, da su uvjeti boravka podnositelja u pritvoru predstavljali nečovječno i ponižavajuće postupanje, naročito zbog ozbiljne prenapučenosti, nedostatka danjeg svjetla i ventilacije, što je zajedno s pušenjem u ćeliji i vlagom pogoršalo podnositeljeve napadaje astme.

Sud je utvrdio povredu članka 3. Konvencije, ponovno samo u odnosu na Rusiju.

Uvjeti boravka podnositelja u pritvoru predstavljali nečovječno i ponižavajuće postupanje, naročito zbog ozbiljne prenapučenosti, nedostatka danjeg svjetla i ventilacije, što je zajedno s pušenjem u ćeliji i vlagom pogoršalo podnositeljeve napadaje astme.

U odnosu na članak 8. Konvencije

Podnositelj je prigovarao da mu roditelji kroz dulje razdoblje nisu mogli doći u posjet, te da im jednom kada su posjeti odobreni nije dozvoljeno da razgovaraju na materinjem, njemačkom jeziku.

Sud u spisu predmeta ne proizlazi nijedan razlog zbog kojeg podnositelju nije bio dozvoljen posjet roditelja više od 6 mjeseci od uhićenja i zbog kojeg mu je ograničen kontakt s obitelji u tako dugom razdoblju. Isto tako, nije dan nijedan razlog zbog kojeg je susretima, jednom kad su odobreni, morao prisustvovati stražar čiji je zadatak očigledno bio nadzirati razgovor podnositelja s roditeljima. Naime, posjet je mogao biti otkazan ukoliko nisu međusobno razgovarali jezikom koji je stražar razumio. Niti u jednom trenutku nije dano objašnjenje za tako podroban nadzor podnositelja. Stoga, bez obzira na to je li postojala pravna osnova za miješanje u podnositeljeva prava na temelju članka 8. Konvencije, ograničenje posjeta roditelja nije bilo u skladu s uvjetima iz članka 8. stavka 2. Konvencije.

I u odnosu na ovaj članak utvrđena je samo odgovornost Rusije.

U odnosu na članka 9. Konvencije

Podnositelj je prigovarao da mu nije omogućen posjet svećenika. Sud je ustanovio da ne može utvrditi je li za odbijanje tog posjeta uopće postojala pravna osnova, te da u svakom slučaju nisu izneseni nikakvi razlozi koji bi opravdali odbijanje takvog posjeta.

Povreda prava na slobodu vjeroispovijedi utvrđena je također samo u odnosu na Rusiju.

¹ Odbor Vijeća Europe za sprječavanje mučenja <http://www.cpt.coe.int/en/>

U odnosu na članak 13. Konvencije

Sud je ocijenio da podnositelj u MRT-u nije imao na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo za povrede članaka 3., 8. i 9. Konvencije.

Moldavija je imala pozitivnu obvezu iskoristiti pravna i diplomatska sredstva kako bi osigurala onima koji žive u MRT-u uživanje prava i sloboda zajamčenih Konvencijom. „Sredstva“ koja je Moldavija osigurala podnositelju podrazumijevala su mogućnost da isti obavijesti moldavske vlasti o svojoj situaciji i da bude obaviješten o diplomatskim i pravnim potezima koje Moldavija poduzima. Moldavije je u tu svrhu osnovala niz sudskih, istražnih i građanskih službi koje djeluju paralelno s onima u MRT-u. Odluke tih tijela imaju učinak samo izvan MRT-a, ali je njihova svrha osigurati da slučajevi budu na odgovarajući način prijavljenim moldavskim vlastima, koje onda mogu poduzeti odgovarajuće pravne i diplomatske aktivnosti. Stoga je Moldavija omogućila podnositelju pravna sredstva u okviru svoje ograničene mogućnosti da zaštiti njegova prava. Stoga je ispunila svoje obveze prema članku 13. Konvencije, za razliku od Rusije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

20.000 eura na ime nematerijalne štete

5.000 eura na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *jurisdikcija*
- *zakonitost oduzimanja slobode*
- *nečovječni uvjeti u pritvoru*
- *medicinska njega u pritvoru*
- *pravo na posjete obitelji*
- *pravo na posjete vjerskog službenika*
- *učinkovito pravno sredstvo*

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6. STAVAK 1. i 2.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

IZRICANJE KAZNE ZATVORA POZNATOM FILMSKOM PRODUCENTU NIJE UZROKOVALO POVREDU KONVENCIJE

RYWIN protiv POLJSKE

*zahtjev br. 6091/06
presuda od 18. veljače 2016.*

❖ ČINJENICE

U prosincu 2002. godine, vodeće državne dnevne novine objavile su članak o korupciji tijekom provođenja zakonodavne procedure za izmjenu Zakona o emitiranju. U članku je stajalo kako je podnositelj, inače poznati poljski filmski producent, ponudio mito novinarskoj kući u čijem vlasništvu su bile navedene novine te kako je u nekoliko navrata nudio pomoć oko izmjena Zakona o emitiranju ne bi li joj omogućio da kupi privatni televizijski kanal u zamjenu za 17.5 miliona dolara, njega ovlasti za vođenje kanala te se suzdrži od kritiziranja poljske Vlade. Osim toga, u članku je stajalo da podnositelj djeluje po uputama grupe visoko rangiranih državnih zaposlenika, uključujući i premijera.

Državno tužiteljstvo je protiv podnositelja u prosincu 2002. godine pokrenulo kazneni postupak radi nepravilnosti u pogledu izmjena Zakona o emitiranju. U siječnju 2003. godine, Parlament je osnovao Istražnu komisiju u cilju ispitivanja navedenih nepravilnosti, čiji rad je bio poprilično medijski popraćen.

U lipnju 2003. godine, istraga je završena te je protiv podnositelja podignuta optužnica radi trgovanja utjecajem. Dana 26. travnja 2004. godine, nadležan kazneni sud je podnositelja proglasio krivim za pokušaj prijevare te mu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci te novčanu kaznu u iznosu od 100.000,00 zlota. Podnositelj i državno tužiteljstvo su u kolovozu 2004. godine, protiv prvostupanjske presude podnijeli žalbe. Podnositelj je prigovario da nije imao pošteno suđenje jer je rad Istražne komisije, javno dostupan medijima, utjecao na suce koji su odlučivali u kaznenom postupku. Dana 24. rujna 2004. godine, Parlament je usvojio izvješće Istražne komisije iz kojeg je proizlazilo da su petorica visoko rangiranih zaposlenika Vlade sudjelovala u korupciji u vezi s izmjenama Zakona o emitiranju, a podnositelj je naveden kao njihov „agent“. Žalbeni sud je dana 10. prosinca 2004. godine, donio presudu kojom je ukinuo prvostupanjsku presudu te proglasio podnositelja krivim za trgovanje utjecajem te mu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i novčanu kaznu u iznosu od 100.000,00 zlota. Protiv presude žalbenog suda, podnositelj i državno tužiteljstvo podnijeli su kasacijske žalbe koje je Vrhovni sud odbio.

U ožujku 2005. godine, podnositelj je bezuspješno zatražio odgodu izvršavanja kazne zatvora zbog zdravstvenih tegoba. Podnositelj je naknadno u nekoliko navrata zatražio privremeni otpust iz zatvora zbog medicinskih pretraga, no njegovi zahtjevi su odbijeni. Međutim, podnositelj je naknadno hospitaliziran u klinici izvan zatvora zbog operacije srca te potom vraćen u zatvorsku bolnicu. U listopadu 2006. godine, sud je donio rješenje o uvjetnom otpustu kojim je podnositelj uvjetno otpušten s izdržavanja kazne zatvora uz rok kušnje od dvije godine. Državno tužiteljstvo je protiv tog rješenja podnijelo žalbu koja je odbijena.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 3. Konvencije, podnositelj je prigovario da je upućen na izdržavanje kazne zatvora usprkos zdravstvenim problemima te da mu u zatvoru nije bio omogućen prikladan medicinski tretman. Prigovario je i navodnoj povredi čl. 6. st. 1. i 2. Konvencije zbog toga što mu nije omogućeno pošteno suđenje kao i da je došlo do povrede pretpostavke nevinosti.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na čl. 3. Konvencije

Sud je prije svega primijetio kako je podnositelju kazna zatvora izrečena na temelju presude žalbenog suda. Njegov boravak u zatvoru se može podijeliti na dva razdoblja. Prvo razdoblje trajalo je otprilike mjesec i pol dana (18. travnja – 31. svibnja 2005.), a drugo oko godinu dana (2. studenog 2005. – 14. studenog 2006.). Nadalje, Sud je na temelju medicinskih izvješća ustanovio kako je podnositelj patio od zdravstvenih tegoba. Sud je istaknuo kako su nadležni domaći sudovi u nekoliko navrata postupajući po podnositeljevim zahtjevima, ispitali opravdanost podnositeljevog boravka u zatvoru s obzirom na zdravstvene smetnje. Podnositelj je prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora zatražio odgodu navodeći kako bi boravak u zatvoru mogao ugroziti njegovu zdravlje i život. Njegov zahtjev je odbijen nakon što je sud pribavio liječničko mišljenje iz kojeg je proizlazilo da podnositelj može boraviti u

*Odluke domaćih sudova bile
potkrijepljene liječničkim
mišljenjima te su domaća tijela
ispunila svoju obvezu i
podnositelju omogućila
odgovarajući medicinski
tretman.*

zatvoru ako mu bude pružena medicinska njega. Mjesec dana nakon toga, žalbeni sud je poništio navedenu odluku zbog promjena u podnositeljevom zdravstvenom stanju te je zatražio novo mišljenje. Nakon pet mjeseci, podnositelj je vraćen u zatvor bez prethodne procjene njegovog zdravstvenog stanja.

Budući da podnositelj u nekoliko navrata nije bio u mogućnosti dostaviti potrebnu medicinsku dokumentaciju, nadležni domaći sudovi zaključili su kako podnositelj pokušava opstruirati njihov rad te ih uvjeriti kako zbog zdravstvenog stanja ne može boraviti u zatvoru. Prilikom donošenja odluke o vraćanju podnositelja u zatvor nakon operacije u vanjskoj klinici, nadležan domaći sud je zaključio kako će zatvorska bolnica udovoljiti njegovim potrebama te mu pružiti odgovarajući tretman. Sud je isto tako primijetio da je iz medicinskih izvješća pribavljenih nakon što je podnositelj vraćen u zatvor, proizlazilo kako navedeni boravak neće ugroziti njegovo zdravstveno stanje.

U odnosu na zatvorski tretman, Sud je istaknuo da je stalno bio pod nadzorom medicinskog osoblja te liječnika specijalista izvan zatvora. Iz dokumentacije dostavljene Sudu proizlazi kako su domaća tijela podnositelju pružila odgovarajuću zdravstvenu njegu te da su uvjeti njegovog boravka u zatvoru bili zadovoljavajući.

Sud je istaknuo da su gore navedene odluke domaćih sudova bile potkrijepljene liječničkim mišljenjima te da su domaća tijela ispunila svoju obvezu i podnositelju omogućila odgovarajući medicinski tretman. Stoga je Sud utvrdio kako podnositeljev boravak u zatvoru nije predstavljao nečovječno ili ponižavajuće postupanje te kako stoga nije došlo do povrede čl. 3. Konvencije.

Zaštita podnositeljevog prava na pretpostavku nevinosti

Podnositelj je prigovarao na odluku Parlamenta kojom je osnovana Istražna komisija te njezinim utvrđenjima. Sud je primijetio kako je istraga navedene Komisije vođena za vrijeme trajanja kaznenog postupka protiv podnositelja, a njegovi prigovori su se odnosili na medijsku popraćenost njezinog rada. S obzirom da je Komisija ustanovljena radi istraživanja navodne koruptivne afere tijekom postupka izmjena Zakona o emitiranju u kojoj su sudjelovali visoko rangirani državni zaposlenici, u interesu javnosti je bilo da se istraga Komisije provede javno i transparentno te da javnost bude upućena u ishod istrage.

Prema mišljenju Suda, Parlament je na temelju izvješća Komisije obaviješten o postojanju sumnje da su visoko pozicionirani državni zaposlenici počinili kazneno djelo davanja mita. Izvješće nije izravno teretilo i podnositelja kao počinitelja navedenog kaznenog djela niti je ukazivalo da je sudjelovao u protuzakornim aktivnostima, iako je okarakteriziran kao „agent“ navedenih državnih zaposlenika. Osim toga, izvješće nije ukazivalo kako postoji potreba za pokretanjem kaznenog postupka protiv podnositelja niti je u njemu naveden iti jedan argument iz kojeg bi proizlazilo da je sudjelovao u davanju mita. Na poslijetku, izvješće Komisije se niti u jednom dijelu nije osvrnulo na kazneni postupak pokrenut protiv podnositelja.

Stoga ni osnivanje Istražne komisije ni njezino izvješće nije utjecalo na pitanje podnositeljeve krivnje, pa je Sud zaključio da izvješće Komisije nije ugrozilo podnositeljevo pravo na pretpostavku nevinosti te je utvrdio da nije došlo do povrede čl. 6. st. 2. Konvencije

Podnositeljevo pravo na neovisno i nepristrano suđenje

Sud je ustanovio kako subjektivna nepristranost u ovom predmetu nije sporna jer niti jedan od sudca koji je sudjelovao u kaznenom postupku protiv podnositelja nije pokazivao pristranost ili predrasudu prema podnositelju.

Iz obrazloženja presuda donesenih u kaznenom postupku protiv podnositelja te tumačenja mjerodavnog domaćeg prava od strane nadležnih sudova i ocjene dokaza stranaka, ništa ne ukazuje da su domaći sudovi bili pod utjecajem Istražne komisije.

Svrha istrage provedene u okviru kaznenog postupka protiv podnositelja i istrage provedene od strane Istražne komisije nije bila ista, iako su obje istraživale iste činjenične okolnosti. Istražna komisija je istraživala propuste državnih zaposlenika u odnosu na izmjene Zakona o emitiranju te nije ispitivala podnositeljevu moguću kaznenu odgovornost niti je u njezinom izvješću postojao ikakav navod kojim bi podnositeljevo pravo na pretpostavku nevinosti bilo povrijeđeno.

Sud je primijetio kako je suradnja između Istražne komisije i nadležnog suda pred kojim se vodio kazneni postupak protiv podnositelja

bila dopuštena te čak u nekim okolnostima i potrebna uz uvjet da se odvijala sukladno mjerodavnom domaćem pravu. Razmjena podataka između Istražne komisije i domaćih tijela koja su sudjelovala u kaznenom postupku omogućila je državnom tužiteljstvu i nadležnom sudu saznanje o relevantnim informacijama. Ništa nije ukazivalo da je korištenje tako prikupljenih informacija kao dokaza u kaznenom postupku protiv podnositelja dovelo do protuzakonitog postupanja. Štoviše, Sud je istaknuo kako je nadležan žalbeni sud odbio podnositeljeve prigovore o navodnom utjecaju Istražne komisije i medija na kazneni postupak koji se protiv njega vodio jer nisu postojali nikakvi opipljivi dokazi iz kojih bi to proizlazilo.

Zaključno, Sud je ustanovio da je osuđujuća presuda protiv podnositelja proizašla iz kontradiktornog kaznenog postupka tijekom kojeg je podnositelj bio u mogućnosti isticati sve argumente koje je smatrao korisnima. Iz obrazloženja presuda donesenih u kaznenom postupku protiv podnositelja te tumačenja mjerodavnog domaćeg prava od strane nadležnih sudova i ocjene dokaza stranaka, ništa ne ukazuje da su domaći sudovi bili pod utjecajem Istražne komisije.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *korupcija u zakonodavnom procesu*
- *parlamentarna istraga*
- *pitanje javnog interesa*
- *pretpostavka nevinosti*

ČLANAK 6. STAVAK 3.

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

POVREDA ZABRANE NEČOVJEČNOG POSTUPANJA, PRAVA NA SLOBODU I PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG PRISILNOG SMJEŠTAJA DVANAESTOGODIŠNJEG DJEČAKA U USTANOVU ZATVORENOG TIP

BLOKHIN protiv RUSIJE

zahtjev br. 47152/06

presuda Velikog vijeća od 23. ožujka 2016.

❖ ČINJENICE

Podnositelju zahtjeva kao dječaku dijagnosticiran je poremećaj ADHD i poremećaj vezan za nekontrolirano mokrenje. Propisani su mu lijekovi i redovne konzultacije s neurologom i psihijatrom.

U nekoliko navrata, protiv podnositelja je bilo provođeno kriminalističko istraživanje zbog sumnje da je počinio neka kaznena djela, uključujući iznudu i razbojništvo. Međutim, kako zbog godina nije mogao biti kazneno odgovoran, nije pokrenut kazneni postupak.

U vrijeme kada je imao 12 godina podnositelj je uhićen i priveden u policiju, gdje je ispitan i obaviješten o tome da je optužen za iznudu devetogodišnjeg susjeda. Podnositelj je tvrdio da ga je policija prisilila da potpiše priznanje, koje je kasnije povukao kada je u postaju došao njegov djed (zakonski zastupnik).

Policijski odjel za maloljetnike utvrdio je da u je ponašanju podnositelja bilo elemenata kaznenog djela iznude, ali da se kazneni progon ne može poduzeti jer zbog dobi nije kazneno odgovoran. Međutim, okružni sud odredio je njegovo smještanje u centar za maloljetničku delinkvenciju (dalje: centar) na 30 dana, s ciljem da ga se odvraća od daljnjeg delinkventnog djelovanja i radi popravljanja njegovog ponašanja. Sud je utvrdio da je njegovog recentno delinkventno ponašanje utvrđeno izjavama devetogodišnjeg susjeda, njegove majke i izjave samog podnositelja. Smješten je u centar istog dana.

Podnositeljev djed prituživao se državnim odvjetništvu da je njegov unuk, maloljetnik koji boluje od psihološkog poremećaja, zastrašivan od policije i ispitan bez zakonskog zastupnika. Zaprimio je odgovor kako protiv podnositelja nije nikada pokrenut kazneni postupak zbog

dobi, da nije ispitivan u smislu kaznenog postupka, već je od njega zatraženo „objašnjenje“, zbog čaga nije bila obvezna prisutnost odvjetnika ili psihologa.

Podnositeljev djed prituživao se na nezakonitost smještaja u centar, ističući njegovo zdravstveno stanje.

Podnositelj je u svojim podnescima Sudu tvrdio da tijekom boravka u centru nije imao nikakvu zdravstvenu zaštitu u pogledu svojih dijagnoza. Pristup sanitarnom čvoru bio je ograničen, pa je morao trpjeti bol u mjestu i poniženje zbog nekontroliranog mokrenja. Svi pritvorenici boravili su tijekom dana u jednoj velikoj prostoriji i rijetko im je bilo dopušteno izaći. Prema svima se primjenjivala kolektivna kazna, a dva puta tjedno dvadesetero djece različite dobi i razine školovanja imalo je zajedničku nastavu.

Nakon 30 dana podnositelj je po puštanju iz centra hospitaliziran na tri tjedna.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelj je na temelju članka 3. Konvencije prigovarao na nehumane uvjete u centru i na neodgovarajuću zdravstvenu skrb. Prigovarao je na temelju članka 5. Konvencije zbog povrede prava na slobodu, te na povrede prava na pošteno suđenje i obranu.

Vijeće Suda donijelo je dana 14. studenog 2013. godine presudu u kojoj je utvrdio povrede članaka 3., 5.stavak 1. i 6. stavak 1. i 3. Konvencije. Na zahtjev ruske Vlade predmet je podnesen na razmatranje Velikom vijeću Suda.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na članak 3. Konvencije

Sud je utvrdio da je mjesec dana prije smještanja u centar podnositelju propisana medicinska terapija i redovite konzultacije s neurologom i psihijatrom, a da je neposredno nakon puštanja iz centra bio hospitaliziran tri tjedna. Osim toga, podnositeljev djed obavijestio je vlasti o njegovom zdravstvenom stanju na dan smještanja u centar. S druge strane, Vlada nije dokazala da je podnositelju tijekom tridesetdnevnog boravka pod isključivom vlašću države, koja ima obvezu zaštititi njegovo dostojanstvo i dobrobit, bila pružena zdravstvena njega koju je zahtijevalo njegovo zdravstveno stanje. Stoga je Sud utvrdio povredu članka 3. Konvencije.

U odnosu na članak 5. Konvencije

Sud je utvrdio da oduzimanje slobode podnositelju nije bilo u skladu s člankom 5. stavkom 1.(d) Konvencije prema kojem se maloljetnika može zatvoriti radi izricanja odgojne mjere nadzora. Naime, podnositelj je smješten u centar na temelju Zakona o maloljetnicima koji kao razlog smještaja u centar navodi da je riječ o privremenom smještaju do pronalaska trajnog rješenja, a ne radi „izricanja odgojne mjere nadzora“.

Smještaj podnositelja u centar stoga se nije mogao usporediti sa smještajem u odgojnu ustanovu zatvorenog tipa. Naime, smještaj u takvu ustanovu predstavlja posebnu, dugoročnu mjeru s ciljem pružanja pomoći maloljetnicima s ozbiljnim problemima. U slučaju podnositelja, ne može se tvrditi da mu je u roku od samo 30 dana mogao biti pružen smisleni odgojni nadzor, ili da se mogla postići promjena ponašanja ili da mu je mogao biti osiguran odgovarajući tretman i rehabilitacija.

Uz to, ni u jednoj sudskoj odluci o podnositeljevom smještaju ne navodi se da je smještaj bio radi „odgojne mjere nadzora“, već isključivo radi „promjene ponašanja“ i potrebe da se podnositelja spriječi u daljnjoj delinkvenciji, što nisu razlozi zbog kojih je dozvoljeno oduzimanje slobode maloljetnicima predviđeni člankom 5. stavkom 1. (d) Konvencije.

U odnosu na članak 6. Konvencije

Iako postupak prema podnositelju nije bio kvalificiran kao kazneni postupak prema ruskim zakonima, Sud je ocijenio da je provedeni postupak predstavljao kazneni postupak u smislu članka 6. Konvencije. Sud je pritom uzeo u obzir da su domaći sudovi kao temeljni razlog za njegov smještaj u centar naveli delinkventno ponašanje, i pritom su se pozvali na utvrđenja iz predistražnog kaznenog postupka. Nadalje, smještaj podnositelja u centar imao je jasne ciljeve: odvracanje od počinjenja novih djela i kažnjavanje.

Imajući u vidu činjenicu da podnositelj zbog dobi nije mogao biti kazneno odgovoran za djelo za koje je optužen, svaka mjera koju je protiv njega bilo potrebno poduzeti trebala je biti vođena njegovim najboljim interesom, na što upućuje niz međunarodnih dokumenata. Stoga je u trenutku odvođenja u policiju trebao imati barem jednaka prava kao i odrasli. Činjenica da je bolovao od psihičkog poremećaja činila ga je uz to i osobito ranjivim.

Nedvojbeno je da je podnositelj odveden u policijsku postaju bez objašnjenja. Nema naznaka da mu je rečeno da može nazvati djeda, odvjetnika ili drugu osobu od povjerenja koja bi bila uz njega za vrijeme ispitivanja. Sud nije prihvatio obrazloženje ruske Vlade da ruski zakon ne propisuje pravnu pomoć za maloljetnike koji nisu kazneno odgovorni tijekom ispitivanja u policiji kao opravdanje za propuštanje obveze da se podnositelju iznesu sve važne informacije i da mu se omogući pravno zastupanje.

Neophodno je uspostaviti odgovarajuća procesna jamstva za zaštitu najboljeg interesa i dobrobiti djeteta kada je u pitanju njegovo pravo na slobodu. Djeca s invaliditetom mogu trebati i dodatna jamstva kako bi se njihova prava u potpunosti zaštitila.

Podnositelj se osjećao zastrašeno i ugroženo tijekom boravka i ispitivanja u policiji, a kasnije je i povukao priznanje kada je stigao njegov djed.

Međutim, izjava o priznanju ne samo da je korištena u postupku, već je predstavljala osnovu, zajedno s iskazom devetogodišnjeg djeteta i njegove majke danima u predistražnom postupku, za utvrđenje da je podnositelj počinio djelo koje ima obilježja kaznenog djela iznude slijedom čega je smješten u centar. Zbog toga što tijekom ispitivanja u policiji nije imao pravnu pomoć podnositeljeva prava obrane time su bila nepovratno ugrožena, te postupak u cjelini nije bio pošten.

Konačno, Sud drži da je za poštenost postupka bilo važno u sudskom postupku ispitati žrtvu i njegovu majku, posebno kad se uzme u obzir za je podnositelj povukao svoje priznanje. Ovo je bilo važno tim više što je podnositelj bio maloljetnik, a postupak se odnosi na njegovo temeljno pravo na slobodu. Štoviše, žrtva i njegova majka nisu pozvani na ročište, za što nije uopće naveden razlog. Pritom podnositelj nije imao na raspolaganju nikakvo sredstvo kojim bi mogao nadomjestiti nemogućnost neposrednog ispitivanja svjedoka. Stoga su njegova prava obrane prekomjerno ograničena, na način koji nije u skladu s člankom 6. stavkom 3. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

7.500 eura na ime nematerijalne štete

1.910 eura na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *lišavanje slobode maloljetnika*
- *djeca s posebnim potrebama*
- *zabrana nečovječnog postupanja*
- *kaznena odgovornost maloljetnika*
- *kazneni postupak prema maloljetnicima*
- *procesna jamstva*
- *pravo na pravnu pomoć*
- *pravo na ispitivanje svjedoka*

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

- 1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.*
 - 2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*
-

NADZOR POSLODAVCA NAD DOPISIVANJEM ZAPOSLENIKA NA RAČUNALNOJ OPREMI U VLASNIŠTVU POSLODAVCA ZA VRIJEME RADNOG VREMENA NE PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA NA TAJNOST DOPISIVANJA

BĂRBULESCU protiv RUMUNJSKE

*zahtjev broj 61496/08
presuda od 12. siječnja 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je od 2004. do 2007. bio zaposlen u privatnoj tvrtki kao inženjer zadužen za prodaju. Na zahtjev svog poslodavca kreirao je račun na Yahoo Messengeru radi odgovaranja na upite klijenata. U srpnju 2007. godine poslodavac je obavijestio podnositelja da je njegova komunikacija putem Yahoo Messengera bila nadzirana u razdoblju od 5.-13. srpnja 2007. godine, te je tijekom nadzora utvrđeno da je podnositelj koristio Internet u osobne svrhe. Iako je podnositelj tvrdio da je Internet koristio isključivo u poslovne svrhe, suočen je s transkriptom poruka na Yahoo Messengeru iz kojih je vidljivo da je razmjenjivao poruke sa bratom i zaručnicom o privatnim stvarima poput zdravlja i seksualnog života. U kolovozu 2007. podnositelj je dobio otkaz zbog povrede internih pravila tvrtke koja zabranjuju korištenje resursa tvrtke u privatne svrhe.

Podnositelj je pred nadležnim sudom tražio poništenje odluke poslodavca o otkazu, navodeći da je poslodavac protivno Ustavu i Kaznenom zakonu povrijedio njegovo pravo na tajnost dopisivanja. Sud je odbio njegovu tužbu navodeći da je odluka o otkazu donesena sukladno Zakonu o radu te da je podnositelj na prikladan način bio obaviješten o pravilima tvrtke. U svoj žalbi podnositelj se pozvao na svoje pravo na tajnost dopisivanja iz članka 8. Konvencije te tvrdio da je prvostupanjski sud odbio saslušati svjedoka koji bi potvrdio da poslodavcu nije nastala nikakva šteta zbog njegovog dopisivanja. Žalbeni sud odbio je njegovu žalbu,

ocjenjujući da je ponašanje poslodavca bilo razumno i u skladu s pravom Europske unije, te da je nadzor komunikacije bio jedini mogući način da se utvrdi je li došlo po povrede pravila tvrtke.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja podnositelj je pred Sudom tvrdio da je odluka poslodavaca o otkazu utemeljena na povredi njegove privatnosti.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je najprije ocijenio da je članak 8. Konvencije primjeniv na ovaj predmet zbog činjenice da je poslodavac pristupio podnositeljevom poslovnom računu te zbog činjenice da je zapis o njegovoj komunikaciji putem tog računa bio korišten u domaćem postupku.

Međutim, Sud smatra razumnom namjeru poslodavca da provjeri izvršavaju li zaposlenici svoje poslovne obveze tijekom radnog vremena, te primjećuje da je poslodavac pristupio podnositeljevom računu vjerujući da sadrži poslovnu komunikaciju s klijentima.

Podnositelj je pak imao mogućnost iznijeti svoje argumente o povredi prava na privatni život i dopisivanje u domaćem postupku. Isto tako, u odlukama domaćih sudova nije naveden sam sadržaj dopisivanja, niti imena osoba. Transkripti razgovora korišteni su samo u onoj mjeri u kojoj je to bilo potrebno radi dokazivanja da je koristio računalo u vlasništvu tvrtke u privatne svrhe, tijekom radnog vremena.

Sud smatra razumnom namjeru poslodavca da provjeri izvršavaju li zaposlenici svoje poslovne obveze tijekom radnog vremena.

Sud je stoga zaključio da su domaći sudovi uspostavili poštnu ravnotežu između prava podnositelja na poštovanje privatnog i obiteljskog života i interesa njegovih poslodavaca, te da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI:

- *tajnost dopisivanja*
- *privatni život*
- *komunikacija putem Interneta*
- *interesi poslodavca*

LUSTRACIJSKI POSTUPAK PROTIV PREDSEDNIKA USTAVNOG SUDA MAKEDONIJE NIJE BIO POŠTEN

IVANOVSKI protiv MAKEDONIJE

*zahtjev broj 29908/11
presuda od 21. siječnja 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, koji je bio predsjednik Ustavnog suda, podnio je 2009. godine Komisiji za lustraciju izjavu o tome da nije surađivao s tajnim službama u razdoblju od 1944.-2008. godine. Naime, prema Zakonu o lustraciji suradnja s državnim tajnim službama u tom razdoblju predstavlja zapreku za obnašanje javne dužnosti. U 2010. godini Komisija za lustraciju zatražila je od Državnog arhiva pristup dokumentima i dosjeima podnositelja. Na temelju pribavljenih materijala Komisija je utvrdila da podnositeljeva izjava o nesuradnji s tajnim službama nije u skladu s pronađenim dokazima. Podnositelj je tijekom javne sjednice Komisije osporio dokaze. Komisija je odbacila njegov prigovor, te utvrdila da ne ispunjava uvjete za obnašanje javne dužnosti. Komisija je utvrdila da je podnositelj od 1964. godine, nakon što je bio uključen u srednjoškolsku nacionalističku skupinu, surađivao s tajnim službama, na način da im je prenosio informacije o studentima čije su aktivnosti bile praćene. Suradnja je okončana 1983. godine.

Prije i za vrijeme lustracijskog postupka protiv podnositelja odvijala se kontroverzna politička debata između političara vladajuće stranke i Ustavnog suda, u kojoj su političari oštro kritizirali odluku Ustavnog suda o ocjeni, suspendiranju i stavljanju izvan snage nekih odredbi Zakona o lustraciji. Dok je postupak protiv podnositelja još uvijek trajao, predsjednik Vlade je putem medija uputio otvoreno pismo „protivnicima lustracije“ u kojem je naveo da je Komisija za lustraciju otkrila kako je jedan od članova Ustavnog suda bio suradnik tajnih službi. U pismu je navedeno da taj suradnik stoji iza brojnih odluka suda kojima se ukidaju Vladine reforme.

Podnositelj je podnio tužbu za preispitivanje odluke Komisije, navodeći da postupak nije bio pošten. Tvrdio je da nije imao priliku u cijelosti iznijeti svoje argumente u pogledu tajnih informacija u dosjeu; da je skraćeno vrijeme za njegovu žalbu te da se dokumenti Državnog arhiva ne podudaraju s onima na koje se pozvala Komisija. Upravni sud odbio je njegovu tužbu, a Vrhovni sud je odbacio žalbu protiv odluke Upravnog suda. Podnositelj je u travnju 2011. smijenjen s dužnosti.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije podnositelj je tvrdio da je lustracijski postupak u cijelosti bio nepošten, da sudovi i Komisija nisu bili nepristrani, posebno uzimajući u obzir pismo predsjednika Vlade i činjenicu da su neki suci koji su donosili odluku u njegovom predmetu nakon toga promaknuti; da nije imao pravo na pristup sudu jer sudovi nisu imali punu jurisdikciju nad činjenicama predmeta. Isto tako, pozvao se na povredu članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), budući da su odluke nadležnih

tijela u lustracijskom postupku imale višestruki utjecaj na njegov ugled, dostojanstvo i moralni integritet.

❖ **ODLUKA SUDA**

U odnosu na članak 6. Konvencije

Sud je utvrdio da nije došlo do povrede prava na pristup sudu jer je ocijenio da su Upravni sud i Vrhovni sud u predmetu podnositelja sudili kao sudovi pune jurisdikcije (primjerice, utvrđivali su činjenice vještačenjem).

Međutim u pogledu poštenosti postupka sud je odlučio da je došlo do povrede članka 6. Konvencije. Pri tom je posebnu pozornost obratio na otvoreno pismo premijera, upućeno tijekom postupka lustracije u kojem je premijer iskoristio polaznu tvrdnju Komisije za lustraciju da prokaže podnositelja kao suradnika tajne policije u bivšem režimu. Sud nije smatrao potrebnim nagađati o utjecaju premijerovog pisma na postupak lustracije. Dovoljno je bilo utvrditi da je lustracijski postupak završio na štetu podnositelja i da je ta izjava, zbog svog sadržaja i načina na koji je iznesena, suprotna pojmu „neovisnog i nepristranog suda“.

U svom zaključku Sud se pozvao i na Izvješću Europske komisije o napretku Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije iz studenog 2010. godine u kojem je ocijenjeno da je lustracijski postupak prema podnositelju izazvao zabrinutost zbog pritiska na neovisnost sudstva.

Slijedom navedenog, Sud je ocijenio da postupak u cjelini nije zadovoljio zahtjeve poštenog suđenja.

U odnosu na članak 8. Konvencije

Nesporno je da je odluka Komisije za lustraciju predstavljala miješanje u pravo podnositelja na poštivanje privatnog života, koje je bilo utemeljeno na odredbama Zakona o lustraciji. Sud je prihvatio i to da je cilj tog miješanja bila zaštita nacionalne sigurnosti, u smislu članka 8. stavka 2. Konvencije.

Što se tiče pitanja je li miješanje bilo opravdano, Sud je primijetio da je pri odmjeravanju interesa nacionalne sigurnosti i zaštite podnositeljevih prava trebalo kao ključan čimbenik uzeti u obzir činjenicu da je podnositelj pod prisilom počeo surađivati s tajnim službama. Međutim, prema mjerodavnom domaćem pravu nacionalne vlasti, pa tako ni sudovi, nisu bili pozvani razmotriti tu okolnost. Posljedično, njegovi argumenti da nije postojao njegov pristanak na suradnju s tajnim službama odbačen je kao nebitan. Stoga analiza domaćih sudova nije bila dovoljno temeljita da bi se moglo zaključiti da je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“ u smislu članka 8. Konvencije.

U svakom slučaju, miješanje u podnositeljevo pravo na privatni život nije bilo proporcionalno legitimnom cilju koji se želio postići. Uslijed odluke Komisije podnositelj nije samo smijenjen s mjesta suca Ustavnog

Uzimajući u obzir da je bilo kakva prijetnja koju su osobe podvrgnute lustraciji inicijalno mogle predstavljati za novu demokraciju s protekom vremena morala značajno opasti, taj je značajan čimbenik trebalo uzeti u obzir pri ocjeni proporcionalnosti miješanja.

suda, nego mu je zabranjeno svako zapošljavanje u državnoj službi ili na sveučilištima na razdoblje od 5 godina.

Sud je napomenuo da je Zakon o lustraciji donesen nekih 16 godina nakon što je Makedonija donijela svoj demokratski ustav. Uzimajući u obzir da je bilo kakva prijetnja koju su lustrirane osobe inicijalno mogle predstavljati za novu demokraciju s protekom vremena morala značajno opasti, taj je značajan čimbenik trebalo uzeti u obzir pri ocjeni proporcionalnosti miješanja.

Nadalje, Sud nije mogao previdjeti činjenicu da je prijašnja tajna služba regrutirala podnositelja dok je još bio maloljetnik. Iako utvrđenja domaćih sudova ukazuju na to da je suradnja nastavljena i u njegovoj odrasloj dobi, nedvojbeno je da je ista završena najkasnije 1983. godine, dakle 27 godina prije pokretanja lustracijskog postupka protiv njega. Sud nije uvjeren da je nakon tolikog proteka vremena podnositelj predstavljao takvu (odnosno ikakvu) prijetnju demokratskom društvu koja bi opravdala ograničenja širokog opsega u odnosu na njegove profesionalne aktivnosti na razdoblje od 5 godina.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

4.5000 eura na ime nematerijalne štete

850 eura na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI:

- *lustracija*
- *tajne službe*
- *neovisni i nepristrani sud*
- *privatni život*
- *profesionalne aktivnosti*
- *nacionalna sigurnost*
- *prijetnja za demokratsko društvo*
- *razmjernost miješanja*

ODUZIMANJE DJECE PODNOSITELJICI KOJA JE ŽIVJELA U NEPRIKLADNIM ŽIVOTNIM UVJETIMA I POKRETANJE POSTUPKA POSVOJENJA DOVELO JE DO POVREDE KONVENCIJE

SOARES DE MELO protiv PORTUGALA

*zahtjev br. 72850/14
presuda od 16. veljače 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica je majka desetero djece koja su rođena u razdoblju od 1993. do 2011. godine. Tijekom 2005. godine protiv podnositeljice je podnesena prijava Komisiji za zaštitu djece i mladeži u Sintri (dalje: "Komisija"). U prijavi je stajalo da je podnositeljica nezaposlena i da je otac djece poligamist te da često ne boravi kod kuće.

Dana 04. siječnja 2007. godine, Komisija je s podnositeljicom i njezinim mužem potpisala ugovor o zaštiti djece, odobren od nadležnog suda. Ugovorom je predviđeno da podnositeljici i dalje pripada roditeljska skrb nad djecom, ali da se dužna skrbiti o njima, brinuti se za njihovo obrazovanje i zdravlje te da se obvezna zaposliti, a otac je bio obvezan financijski skrbiti o potrebama djece.

Budući da nije bilo napretka u obiteljskoj situaciji, Komisija je pokrenula postupak radi zaštite djece. Dana 26. rujna 2007. godine, predmet je upućen državnom tužiteljstvu koje je protiv podnositeljice pokrenulo postupak zbog zanemarivanja djece i života u neprikladnim uvjetima. Nadležni sud je obitelj stavio pod nadzor centra za socijalnu skrb. Nakon što je centar za socijalnu skrb ustanovio da se obiteljska situacija i dalje nije promijenila, unio je dodatne odredbe u ugovor o zaštiti djece. Posebice, obvezao je podnositeljicu da se podvrgne postupku sterilizacije, a oca da se vrati na posao. Međutim, budući da se podnositeljica i njezin muž nisu pridržavali navedenih obveza, dana 25. svibnja 2012. godine, nadležni sud je donio presudu kojom je podnositeljicu i njezinog supruga lišio roditeljske skrbi, zabranio ostvarivanje kontakata s djecom te u odnosu na sedmero djece odredio pokretanje postupka posvojenja. U obrazloženju presude navedeno je kako se podnositeljica odbija podvrgnuti sterilizaciji, kako ne obnaša roditeljske dužnosti te kako je otac djece stalno odsutan. Dana 08. lipnja 2012. godine, šestero djece je oduzeto, a sedmo dijete nije bilo kod kuće u trenutku oduzimanja.

Presudu je potvrdilo žalbeno vijeće. Revizija koju je podnositeljica podnijela je odbačena, a postupak pred Ustavnim sudom je i dalje u tijeku. Podnositeljica je dana 19. studenog 2014. godine, podnijela Sudu zahtjev za izdavanje privremene mjere sukladno pravilu 39. Poslovnika Suda.² Zahtijevala je ostvarivanje kontakata s djecom. Sud je prihvatio njezin zahtjev. Počevši od 15. ožujka 2015. godine, podnositeljica djecu posjećuje jednom tjedno u tri različite institucije u koje su smještene.

² Vijeće, ili, kad je to primjereno, predsjednik odjela ili dežurni sudac imenovan temeljem stavka 4. ovog pravila može, na zahtjev stranke ili svake druge zainteresirane osobe, ili na vlastitu inicijativu, naznačiti strankama svaku privremenu mjeru za koju smatra da je treba donijeti u interesu stranaka ili pravilnog vođenja postupka pred tim vijećem.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 8. Konvencije, podnositeljica je prigovarala povredi prava na privatni i obiteljski život do koje je došlo oduzimanjem djece i pokretanjem postupka posvojenja i zabrane pristupa.

❖ OCJENA SUDA

Sud je primijetio da su podnositeljici djeca oduzeta zbog zanemarivanja i života u neprikladnim uvjetima, da se podnositeljica nalazila u osjetljivoj situaciji jer se morala brinuti za desetero djece, a da su joj mjesečna primanja iznosila 393 EUR. Istaknuo je da domaća tijela nisu poduzela radnje kojima bi podnositeljici pomogla u smislu novčane naknade, plaćanja troškova života te podmirenja osnovnih potreba djece, ili omogućavanjem podnositeljici da pronade zaposlenje. Posve suprotno, centar za socijalnu skrb je od podnositeljice zahtijevao da podnese zahtjev za dodjelu pomoći iako je već prethodno sam ustanovio obiteljske neprilike i potrebe. Sud je stoga zaključio da su domaća tijela u prvom redu trebala poduzeti praktične mjere kojima bi podnositeljici omogućila da živi sa svojom djecom, posebice stoga što ništa nije ukazivalo na nasilničko ponašanje i zlostavljanje, roditelji nisu bolovali o zdravstvenih tegoba koje bi im onemogućavale skrb o djeci, a nadležan domaći sud je ustanovio jaku emocionalnu povezanost između podnositeljice i njezine djece.

U odnosu na obvezu podvrgavanja podnositeljice sterilizaciji, Sud je zaključio kako se radilo o izrazito ozbiljnoj mjeri te kako je centar za socijalnu skrb mogao predložiti drugačije kontracepcijske metode koje nisu bile tako rigorozne prirode. Podnositeljica se odbila podvrgnuti sterilizaciji, što se negativno reflektiralo na cjelokupnu situaciju. Sud je istaknuo da obveza podvrgavanja sterilizaciji ne smije biti uvjet za zadržavanje prava na roditeljsku skrb.

Niti zabrana kontakata između podnositeljice i njezine djece nije bila opravdana sukladno zahtjevima čl. 8. Konvencije. Naime, ništa nije ukazivalo da se roditelji nisu bili sposobni brinuti za djecu, pogotovo ako se u obzir uzme činjenica da djeca nisu bila izložena zlostavljanju. Sud je isto tako primijetio da su se djeca nalazila u dobi od 7 mjeseci do 10 godina života te da su smještena u tri različite institucije što je dovelo do prekida odnosa ne samo s roditeljima nego i djece međusobno. Prema mišljenju Suda, to nije bilo u interesu djece.

Osim toga, Sud je istaknuo da nadležni domaći sud nije odredio provođenje psihološkog vještačenja podnositeljice radi utvrđivanja njezine roditeljske sposobnosti i stupnja zrelosti niti je zatražio provođenje ikakve procjene psihičkog stanja djece unatoč činjenici da su se starija djeca brinula o mlađoj te im predstavljala uzor.

Domaća tijela trebala su prije svega poduzeti praktične mjere kojima bi podnositeljici omogućila da živi sa svojom djecom posebice stoga što ništa nije ukazivalo na nasilničko ponašanje i zlostavljanje, roditelji nisu bolovali o zdravstvenih tegoba koje bi im onemogućavale skrb o djeci, a nadležan domaći sud je ustanovio jaku emocionalnu povezanost između podnositeljice i njezine djece.

Isto tako, žalbeni sud je svoju odluku donio bez detaljnog ispitivanja podnositeljičinih prigovora, a podnositeljicu nije zastupao odvjetnik. Sud je istaknuo da su trebale biti poduzete dodatne mjere putem kojih bi domaći sud osigurao učinkovito sudjelovanje podnositeljice u postupku, posebice mjere kojima bi joj omogućio pojašnjenje situacije u kojoj se nalazila. Povrh toga, podnositeljičina aktivnost u postupku primjećuje se tek nakon angažiranja odvjetnika dok je do tada uglavnom bila pasivna.

Sud je stoga zaključio da presuda kojom je određeno oduzimanje djece podnositeljici te pokretanje postupka posvojenja nije bilo nužno u demokratskom društvu niti je imalo opravdan cilj. Osim toga, nije ni postignuta pravična ravnoteža između podnositeljičinog interesa i interesa države, uzimajući u obzir činjenicu da nadležni sudovi nisu prema podnositeljici prvo odredili neku blažu mjeru kao što je skrbništvo te nisu poduzeli mjere kojima bi se očuvali osobni odnosi između članova obitelji te se sačuvala obitelj kao jedna cjelina. Sud je stoga utvrdio kako je došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

15.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *zaštita obiteljskog života*
- *lišenje roditeljske skrbi zbog loše financijske situacije i zanemarivanja djece*
- *uloga centra za socijalnu skrb*
- *primjena blaže mjere*
- *sterilizacija*
- *oduzimanje djeteta*
- *posvojenje*
- *najbolji interes djeteta*

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

DOSUĐIVANJE NAKNADE ŠTETE BOLNICI ZBOG POVREDE UGLEDA KRITIZIRANJEM NAČINA LIJEČENJA PREMIJERA PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

ERDENER protiv TURSKE

*zahtjev broj 23497/05
presuda od 2. veljače 2016.*

❖ ČINJENICE

U kolovozu 2002. godine u dnevnim novinama Milliyet objavljen je članak u kojem su prenesene glasine iz Nacionalne skupštine o zdravstvenim problemima tadašnjeg turskog premijera. Članak se temeljio na razgovoru novinara s dvoje zastupnika, od kojih je jedna bila podnositeljica – članica stranke demokratske ljevice. U članku je bilo navedeno kako je premijer prekinuo liječenje i odlučio da se neće podvrgnuti posljednjoj kontroli jer je bio unaprijed upozoren da liječnici pripremaju izvješće kojim će ga proglasiti nesposobnim za rad.

Uprava bolnice podnijela je kaznenu prijavu protiv podnositeljice i drugog zastupnika zbog klevete, ali je državni odvjetnik odbacio kaznenu prijavu, navodeći da reportaža kojom se prenose glasine iz Nacionalne skupštine o zdravstvenom stanju premijera ne predstavlja kazneno djelo. Nadležni sud preinačio je odluku državnog odvjetništva, pa je protiv podnositeljice i drugog zastupnika proveden kazneni postupak nakon kojeg su oslobođeni.

U paralelnom parničnom postupku uprava bolnice tražila je naknadu štete od podnositeljice i drugog zastupnika zbog povrede ugleda bolnice. Sud je naložio samo podnositeljici da plati naknadu štete bolnici, budući da je, za razliku od drugog zastupnika, iznijela osobno mišljenje koje je naškodilo ugledu bolnice u kojem je ustvrdila: „Gotovo su ga usmrtili“.

❖ PRIGOVORI

Podnositeljica je u zahtjevu Sudu prigovorila na povredu prava na slobodu izražavanja zbog odluka domaćih sudova kojom su joj naložili da nadoknadi štetu zbog povrede ugleda bolnice.

❖ OCJENA SUDA

Turski sudovi naložili su podnositeljici da isplati naknadu štete zbog povrede ugleda bolnice, jer su ocijenili da je njezina tvrdnja „Gotovo su ga usmrtili“ prešla granice dozvoljene domaćim pravom i narušila ugled bolnice.

Sud je primijetio da su događaji koji su prethodili ovom predmetu bili široko medijski popraćeni. Način na koji je liječen premijer bio je kritiziran ne samo u javnosti nego i među parlamentarcima. Sud je također primijetio kako je podnositeljica svoju primjedbu iznijela u privatnom razgovoru s novinarom, i to ne samo kao zastupnica u Nacionalnoj skupštini, već i kao pripadnica premijerove stranke, a u vezi s glasinama u Nacionalnoj skupštini u trenutku velikih političkih tenzija. Prema stajalištu Suda, podnositeljica je iznijela osobni stav o medicinskom tretmanu premijera za koji je imala dovoljnu činjeničnu podlogu.

Sud je procijenio da je bolnica imala pravo obraniti se od tih tvrdnji. Isto tako, bolnica je javna ustanova čiji su interesi u pogledu zaštite ugleda lišeni moralne dimenzije, za razliku od interesa privatnih osoba. Sukladno tome, sud je trebao odvagnuti interese podnositeljice s jedne strane i interese bolnice s druge strane. Međutim, Sud primjećuje da domaći sudovi nisu provjerili je li sporna tvrdnja, sama po sebi, posebno narušila ugled bolnice. Nadalje, nisu dovoljno uzeli u obzir obranu podnositeljice da su njezine tvrdnje imale dovoljnu činjeničnu podlogu te da ih je izrekla kao zastupnica. Umjesto toga, sudovi su primjedbu razmotrili izvan konteksta, zaključivši kako je sama po sebi bila dovoljna da naštetiti ugledu bolnice.

Sud smatra kako turska sudbena vlast nije postigla pravednu ravnotežu između obveze da zaštiti pravo na slobodu izražavanja podnositeljice i obveze da zaštiti ugled bolnice, budući da obrazloženja koja su sudovi dali nisu bila dovoljno da opravdaju miješanje u pravo na slobodu izražavanja podnositeljice.

Bolnica je javna ustanova čiji su interesi u pogledu zaštite ugleda lišeni moralne dimenzije, za razliku od interesa privatnih osoba.

Iako iznos naknade štete čija je isplata naložena podnositeljici nije bio visok, Sud je naglasio da je presuda zasigurno imala obeshrabrujuće djelovanje na slobodnu javne rasprave o pitanjima koja su značajna za širu javnost.

Stoga je utvrdio da je došlo do povrede prava na slobodu izražavanja.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

2.340 eura na ime materijalne štete

7.000 eura na ime nematerijalne štete

1.000 eura na ime troškova postupka

Službeni tekst presude možete pogledati [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- pravo na slobodu izražavanja
- zaštita ugleda
- zaštita ugleda javne ustanove
- pravedna ravnoteža
- opravdanost miješanja
- javna rasprava o pitanjima od općeg interesa

KAZNA IZREČENA NOVINARU ZBOG POVREDE TAJNOSTI ISTRAGE U KAZNENOM POSTUPKU BILA JE OPRAVDANA

BÉDAT protiv ŠVICARSKE³

zahtjev br. 56925/08

presuda Velikog vijeća od 29. ožujka 2016.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je zaposlen kao novinar. U jednom švicarskom časopisu podnositelj je objavio članak o kaznenom postupku koji je pokrenut protiv M. B. Postupak je pokrenut zbog događaja koji je izazvao burnu reakciju švicarske javnosti. Članak je sadržavao prikaz M. B.-ovog života, pitanja koja su mu postavili policija i istražni sudac zajedno s njegovim izjavama te fotografije na kojima su se vidjeli podnesci koje je slao sucu. Članak je također sadržavao i sažetke izjava njegove supruge i doktora, pod podnaslovom „Prolupao je...“ M. B. nije podnio kaznenu prijavu protiv podnositelja, već je kazneni postupak pokrenulo državno odvjetništvo zbog objave dokumenata s oznakom tajnosti. Nadležni sud ga je osudio na uvjetnu zatvorsku kaznu u trajanju od jednog mjeseca. Viši sud je navedenu kaznu zamijenio novčanom kaznom u iznosu od 4.000,00 švicarskih franaka. Podnositelj je zatim uložio reviziju koju je Savezni sud odbacio presudom od 29. travnja 2008. godine.

❖ PRIGOVORI

Podnositelj je u svom zahtjevu tvrdio da je došlo do povrede članka 10. Konvencije jer je presuda kojom je proglašen krivim povrijedila njegovo pravo na slobodu izražavanja. Dana 01. srpnja 2014. godine, Sud je donio presudu utvrđujući povredu čl. 10. Konvencije. Švicarska Vlada podnijela je zahtjev za podnošenjem predmeta Velikom Vijeću.

³ Presudu vijeća od 1. srpnja 2014. godine objavljena je u Pregledu prakse srpanj- rujana 2014. godine pod nazivom A. B. protiv Švicarske

❖ OCJENA SUDA

U presudi od 01. srpnja 2014. godine, Sud je utvrdio kako je osuđujuća presuda izrečena podnositelju uzrokovala miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja te da je to miješanje bilo zakonito i imalo opravdan cilj. Veliko vijeće složilo se s navedenim zaključkom.

U odnosu na nužnost miješanja, Veliko vijeće je zaključilo sljedeće. Podnositeljevo pravo da obavještava javnost kao novinar i pravo javnosti da prima obavijesti suprotstavili su se jednako važnom javnom i privatnom interesu zaštite tajnih podataka pribavljenih tijekom kaznenog postupka. Taj interes odnosi se na neovisnost sudstva, učinkovitost istrage u kaznenom postupku, zaštitu pretpostavke nevinosti okrivljenika i zaštitu njegovog privatnog života.

Podnositelj je kao profesionalni novinar morao biti svjestan tajnosti podataka koje je namjeravao objaviti što ni sam nije osporio.

Sud je naglasio da je svrha tajnosti istrage s jedne strane zaštita kaznenog postupka putem sprječavanja opasnosti od bijega i uništavanja dokaza, a s druge zaštita okrivljenikovih interesa, posebice pretpostavke nevinosti te njegovih osobnih odnosa.

Presudom od 29. travnja 2008. godine, Savezni sud detaljno je ispitao sadržaj spornog članka te zaključio da se podnositelj ograničio na senzacionalistički pristup koji je bio usmjeren ka zadovoljavanju njegove vlastite znatiželje. Nadalje, primijetio je kako su negativna slika okrivljenika, naslov članka te fotografije istaknute u istom jasno ukazivale na senzacionalizam naglašavajući isprazne i kontradiktorne okrivljenikove izjave opisane kao „opetovane laži“ iz kojih je proizlazilo da je okrivljenik „pokušavao onemogućiti vlastitu obranu.“ Sud je naveo kako je predmet članka bilo pitanje od javnog interesa. Međutim, zapisnici s ispitivanja te podnesci koje je okrivljenik upućivao istražnom sucu nisu sadržavali informacije koje bi zahtijevale javnu

raspravu. Osim toga, Savezni sud je istaknuo da je interes javnosti u ovom slučaju obuhvaćao zadovoljavanje nezdrave znatiželje, a podnositelj nije dokazao da je objavljivanje spornog članka trebalo doprinijeti javnoj raspravi ili istrazi. Sud se složio sa zaključcima Saveznog suda.

U odnosu na pitanje utjecaja članka na predmetni kazneni postupak. Sud je naglasio da je svrha tajnosti istrage s jedne strane zaštita kaznenog postupka putem sprječavanja opasnosti od bijega i uništavanja dokaza, a s druge zaštita okrivljenikovih interesa, posebice pretpostavke nevinosti te njegovih osobnih odnosa.

U konkretnom slučaju, članak je bio napisan s namjerom da se okrivljenika prikaže u negativnom svijetlu. Objava takvog članka u trenutku kada je istraga i dalje trajala je u svakom slučaju predstavljala mogući utjecaj na kazneni postupak. Opasnost od utjecaja na kazneni postupak sama po sebi predstavlja dovoljan razlog za propisivanje zabrane otkrivanja tajnih informacija. Zakonitost takve zabrane te njezina usklađenost s Konvencijom se mora moći ispitati u trenutku primjene te mjere, a ne naknadno nakon što je objava već prouzročila određeni učinak na sudski postupak. Savezni sud je stoga ispravno zaključio da je javnost raspravljala o zapisnicima s ispitivanja i podnescima okrivljenika na način koji je mogao utjecati na odluku istražnog suca te posljedično i na odluku u kaznenom postupku.

U odnosu na pitanje povrede okrivljenikovih prava na privatni život, Sud je istaknuo da država uživa određenu slobodu procjene prilikom ograničavanja prava na slobodu izražavanja u cilju zaštite privatnog i obiteljskog života pojedinca. U predmetnom slučaju, Sud je zaključio kako je Švicarska kazneni postupak protiv podnositelja provela u skladu sa zahtjevima zaštite prava na privatni život iz čl. 8. Konvencije. Iznimno osobna priroda objavljenih informacija je zahtijevala najviši stupanj zaštite.

Iako je okrivljenik imao mogućnost zaštite prava na privatni život putem pravnih sredstva predviđenih građanskim pravom, Sud je zaključio kako postojanje takvih pravnih sredstava u domaćem pravnom sustavu ne oslobađa državu od pozitivne obveze da pruži zaštitu svim osobama protiv kojih je pokrenut kazneni postupak. Povrh toga, u trenutku objavljivanja članka, okrivljenik se nalazio u istražnom zatvoru zbog čega je bio osjetljiv, a uz to je vjerojatno patio i od psihičkih poremećaja. Zbog toga domaći tijela nisu pogriješila što su procesuirala ovakvo postupanje podnositelja i prije nego što je sam okrivljenik pokrenuo parnični postupak.

Nadalje, Sud je zaključio da kazna koju je nadležan domaći sud izrekao podnositelju radi povrede tajnosti nije prouzročila nerazmjerno miješanje u ostvarivanje njegovog prava na slobodu izražavanja. Kazna je izrečena radi povrede tajnosti istrage te je joj je svrha bila zaštititi pravilno upravljanje postupkom i okrivljenikovo pravo na privatni život. Sud je ustanovio kako navedena kazna nije imala odvratajući učinak na podnositeljevo pravo na ostvarivanje slobode izražavanja niti na pravo na slobodu izražavanja bilo kojeg drugog novinara koji je želio informirati javnost o tekućim kaznenim postupcima.

Stoga je Sud utvrdio kako nije došlo do povrede prava na slobodu izražavanja zajamčenu čl. 10. Konvencije.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *objavljivanje informacija o istrazi koja je u tijeku*
- *pravo na slobodu izražavanja novinara*
- *pravo na zaštitu privatnog života okrivljenika*
- *svrha tajnosti istrage*
- *razmjernost miješanja u pravo na slobodu izražavanja*

ZABRANA DISKRIMINACIJE

ČLANAK 14.

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

ODBIJANJE ZAHTJEVA ZA PRIVREMENI BORAVAK U SVRHU SPAJANJA OBITELJI OSOBI U ISTOSPOLNOJ VEZI PREDSTAVLJA DISKRIMINACIJU

PAJIĆ protiv HRVATSKE

*zahtjev br. 68453/13
presuda od 23. veljače 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva (inače državljanka Bosne i Hercegovine) je dana 29. prosinca 2011. godine, Republici Hrvatskoj podnijela zahtjev za privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji. Navela je kako se već nekoliko godina nalazi u stabilnoj istospolnoj vezi s partnericom iz Hrvatske koja joj predstavlja obitelj te kako se želi privremeno preseliti kod nje te pokrenuti posao u Republici Hrvatskoj. Međutim, PU Sisačko – moslavačka odbila je podnositeljičin zahtjev uz obrazloženje kako prema važećem Zakonu o strancima⁴ istospolna zajednica ne predstavlja obitelj. Podnositeljica je zatim podnijela žalbu drugostupanjskom tijelu PU Sisačko – moslavačke koja je odbijena uz jednako obrazloženje. Podnositeljica je potom pokrenula upravni spor pred Upravnim sudom u Zagrebu koji je rezultirao odbijanjem njezine tužbe. Naposljetku, Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je podnositeljičinu ustavnu tužbu.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 14. (zabrana diskriminacije) u vezi s čl. 8. Konvencije (pravo na privatni i obiteljski život), podnositeljica je prigovarala kako je od strane domaćih tijela koja su postupala povodom njezinog zahtjeva za privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji, pretrpjela diskriminaciju po osnovi seksualne orijentacije.

⁴ Zakon o strancima, NN br. 79/07, 36/09

❖ OCJENA SUDA

Prilikom ocjene je li podnositeljica u konkretnom slučaju pretrpjela diskriminaciju, Sud je ispitivao sljedeće:

(a) Potpada li istospolna veza između podnositeljice i njezine partnerice pod pojam „privatnog i obiteljskog života“ iz čl. 8. Konvencije?

Sukladno dobro utvrđenoj praksi Suda, „privatni život“ iz čl. 8. Konvencije obuhvaća širok pojam koji *inter alia* jamči zaštitu prava na samo-određenje, rodnu identifikaciju, seksualnu orijentaciju te pravo na održavanje veze između partnera istog ili različitog spola. Budući da su se podnositeljice nalazile u stabilnoj istospolnoj vezi koju su održavale već neko vrijeme te su ju namjeravale održavati i dalje, Sud je zaključio kako ista potpada pod pojam „privatnog života“ iz čl. 8. Konvencije.

U odnosu na pojam „obiteljskog života“ iz čl. 8. Konvencije, Sud je istaknuo kako obitelj ne obuhvaća isključivo heteroseksualne bračne parove. Radi se o ekstenzivnom tumačenju sukladno kojem obitelj obuhvaća različite oblike (bračnog/izvanbračnog) stabilnog zajedništva između partnera bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju. Države potpisnice Konvencije uživaju široku slobodu procjene prilikom definiranja pojma obitelji u okviru vlastitog pravnog poretka, no sve veći broj država na području Europe predviđa odgovarajuće zakonsko uređenje istospolne zajednice.

Nadalje, Sud je istaknuo kako na razini Europske unije postoji rastuća tendencija usmjerena prema uključivanju istospolne zajednice u pojam „obitelji“. Tako primjerice Direktiva o spajanju obitelji⁵ i Direktiva o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji o slobodi kretanja i boravka na teritoriju države članice⁶ pozivaju države članice da provedu njihove odredbe bez diskriminacije na osnovi seksualne orijentacije.

Sukladno navedenom, Sud je zauzeo stav da stabilna veza između istospolnog para predstavlja obitelj isto kao i stabilna veza između (bračnog/izvanbračnog) heteroseksualnog para). Nadalje, Sud je istaknuo kako je pri tom irelevantno žive li partneri u zajedničkom kućanstvu ili su zbog primjerice poslovnih razloga ili imigracijskih ograničenja primorani živjeti odvojeno.

Sud je ustanovio kako je nesporno da su podnositeljica i njezina partnerica bile u stabilnoj vezi, nekoliko godina, redovno su se posjećivale, u nekoliko navrata podnositeljica je boravila kod partnerice i po tri mjeseca, obje su izrazile jaku želju da zasnuju zajedničko kućanstvo te pokrenu zajednički posao. Stoga je Sud utvrdio kako veza između podnositeljice i njezine partnerice potpada pod pojam „obiteljskog života“ iz čl. 8. Konvencije.

⁵ Direktiva Vijeća 2003/86/EZ od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji

⁶ Direktiva 2004/58/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji o slobodi kretanja i boravka na teritoriju države članice

(b) Je li odbijanje podnositeljičinog zahtjeva za privremeni boravak prouzročilo razliku u postupanju između podnositeljice (kao osobe u istospolnoj vezi) i osoba u sličnoj situaciji (partnera u heteroseksualnoj izvanbračnoj zajednici)?

Sud je primijetio da su prema hrvatskom zakonodavstvu koje je bilo mjerodavno u vrijeme kad je podnositeljica zatražila dozvolu boravka izvanbračna i istospolna zajednica bile regulirane na način da su i heteroseksualni i istospolni partneri mogli zasnovati stabilnu vezu. Prema tada važećem Obiteljskom zakonu,⁷ izvanbračna zajednica bila je zajednica između muškarca i žene u minimalnom trajanju od tri godine ili kraće ako je rođeno zajedničko dijete. S druge strane, Zakon o istospolnim zajednicama (NN, br. 116/03) je istu definirao kao životnu zajednicu dviju osoba istog spola, a koja traje najmanje tri godine te koja se temelji na

Prešutnim isključivanjem istospolnih parova iz pojma „obitelji“, mjerodavni Zakon o strancima prouzročio je različito postupanje na osnovi seksualne orijentacije između osoba u sličnoj situaciji.

načelima ravnopravnosti partnera, međusobnog poštovanja i pomaganja te emotivnoj vezanosti partnera.

Međutim, Zakon o strancima je mogućnost ostvarivanja privremenog boravka u svrhu spajanja obitelji predvidio isključivo za izvanbračne (heteroseksualne) parove. Prešutnim isključivanjem istospolnih parova iz pojma „obitelji“, taj je Zakon prouzročio različito postupanje na osnovi seksualne orijentacije između osoba u sličnoj situaciji.

Pri tom, Upravni sud u Zagrebu nije sukladno konvencijskim načelima dovoljno detaljno ispitao okolnosti slučaja niti je uzeo u obzir koliko dugo su podnositeljica i

njezina partnerica bile u vezi, već se samo oslonio na zakonska ograničenja pojma obitelji predviđena Zakonom o strancima. Isto tako postupilo je i Ministarstvo unutarnjih poslova prilikom odbijanja podnositeljičine žalbe.

(c) Je li postojalo objektivno i razumno opravdanje za takvu razliku u postupanju?

Sud je istaknuo kako pravo stranca na ulazak ili boravak u određenoj državi nije implicitno zaštićeno Konvencijom. Svaka država potpisnica Konvencije uživa široku slobodu procjene prilikom uređivanja domaće imigracijske politike te uspostavljanja odgovarajućih imigracijskih ograničenja. Međutim, država potpisnica Konvencije dužna je ostvarivati mjere imigracijske politike sukladno međunarodnim načelima zaštite ljudskih prava, posebice zaštite privatnog i obiteljskog života te zabrani diskriminacije. Ukoliko su mjere imigracijske politike kreirane na način da uzrokuju različitost u postupanju između osoba u sličnim situacijama, tada takva različitost mora imati objektivno i razumno opravdanje.

Sud je utvrdio kako niti jedan argument Vlade RH ne opravdava razliku u postupanju između istospolnih i izvanbračnih (heteroseksualnih) parova koja je proizašla iz mjerodavnog Zakona o strancima. Kada je osnova različitog postupanja seksualna orijentacija, sloboda procjene države potpisnice Konvencije je sužena. U tom slučaju, nije dovoljno samo dokazati da je postojao opravdani cilj već da je bilo nužno (zbog ostvarenja opravdanog cilja) isključiti

⁷ Obiteljski zakon, NN br. 116/03, 25/13

određenu kategoriju osoba (u ovom slučaju istospolne parove) iz opsega primjene domaćeg zakonodavstva (konkretno Zakona o strancima).

Sud je primijetio da nadležna domaća tijela nisu različitost u postupanju opravdala objektivnim i razumnim razlozima. Sud je posebice naglasio kako različitost u postupanju utemeljena isključivo na seksualnoj orijentaciji dovodi do razlikovanja kojeg Konvencija smatra neprihvatljivim.

Konačno, Sud je istaknuo kako se ovaj predmet ne odnosi na pitanje je li podnositeljici boravak u Republici Hrvatskoj trebao biti odobren ili ne, već se odnosi na pitanje je li podnositeljica pretrpjela diskriminaciju zbog toga što su domaća tijela smatrala da istospolni partner prema domaćem pravu nema pravo na privremeni boravak u Republici Hrvatskoj u svrhu spajanja obitelji.

Slijedom gore navedenog, Sud je utvrdio kako je podnositeljica pretrpjela diskriminaciju (povreda čl. 14. u vezi s čl. 8. Konvencije) jer je njezin zahtjev za privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji odbijen isključivo po osnovi seksualne orijentacije čime je neopravdano stavljena u nepovoljniji položaj od drugih osoba u sličnoj situaciji (izvanbračnih heteroseksualnih parova).

❖ PRAVIČNA NAKNADA

10.000,00 EUR - na ime naknade nematerijalne štete

5.690,00 EUR – na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Prijevod presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *pojam obitelji u praksi Suda*
- *istospolna zajednica*
- *dozvola boravka u svrhu spajanja obitelji*
- *imigracijska politika*
- *diskriminacija*
- *diskriminacija po osnovi seksualne orijentacije*

ODBIJANJE ZAHTJEVA SLIJEPE STUDENTICE ZA UPIS NA MUZIČKU AKADEMIJU PREDSTAVLJA DISKRIMINACIJU

ÇAM protiv TURSKE

*zahtjev br. 51500/08
presuda od 23. veljače 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je slijepa osoba koja je 2004. godine položila prijemni ispit na Muzičkoj akademiji u Istanbulu. Tijekom upisnog postupka, komisija Bakirköyške bolnice sastavila je liječničku potvrdu iz koje je proizlazilo da podnositeljica može prisustvovati predavanjima koji ne zahtijevaju korištenje vida. Muzička akademija je ustanovila kako takvih predavanja nema te je od navedene bolnice zatražila izradu nove potvrde o tome je li podnositeljica u mogućnosti prisustvovati predavanjima te je istodobno upravnim aktom odbila podnositeljičin zahtjev za upis.

Podnositeljičini roditelji su u ime podnositeljice podnijeli tužbu Upravnom sudu tražeći da odluku kojom je odbijen podnositeljičin zahtjev za upis stavi izvan snage. Upravni sud je odbio tužbu te potvrdio odluku o odbijanju upisa uz objašnjenje da podnositeljica nije dostavila liječničku potvrdu iz koje bi proizlazilo da je u mogućnosti pohađati predavanja na Muzičkoj akademiji. Podnositeljica je zatim podnijela reviziju Visokom upravnom sudu koji ju je tijekom 2008. godine odbio. Istovremeno je bezuspješno podnijela zahtjev za odgodom izvršavanja odluke o odbijanju zahtjeva za upis na Muzičku akademiju. Isto tako, podnositeljica je podnijela i prigovor protiv Bakirköyške bolnice koja je u međuvremenu nadopunila liječničku potvrdu na način da je zaključila kako podnositeljica nije u mogućnosti pohađati predavanja.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 2. Protokola 1, podnositeljica je prigovarala povredi prava na obrazovanje ističući da je Turska osobama s invaliditetom, propustila osigurati iste mogućnosti kao i ostalim osobama. Isto tako, pozivajući se na čl. 14. Konvencije, podnositeljica je navela kako je pretrpjela diskriminaciju zbog toga što je slijepa osoba.

❖ OCJENA SUDA

Sud je prije svega primijetio da je djeci s invaliditetom sukladno mjerodavnom turskom pravu, zajamčeno pravo na obrazovanje bez diskriminacije. Međutim, isto tako je ustanovio da je podnositeljičin zahtjev za upis, odbijen na temelju Pravilnika Muzičke akademije koji je zahtijevao zdravstvenu potvrdu o fizičkoj spremi kao uvjet za pohađanje predavanja. Iako navedeni Pravilnik nije isključivao slijepo osobe te su svi kandidati prilikom podnošenja zahtjeva za upis bili dužni dostaviti predmetnu potvrdu, Sud nije mogao zanemariti učinak takvog uvjeta na osobe s invaliditetom, kao što je to bila podnositeljica. Sud je dodao da je podnositeljica dostavila liječničku potvrdu iz koje je proizlazilo da može prisustvovati predavanjima koji ne zahtijevaju korištenje vida, ali da je Muzička akademija nije prihvatila te je čak zahtijevala njezinu izmjenu. Sud je ustanovio da je podnositeljičina sljepoća bila jedini razlog odbijanja zahtjeva za upis, iako je Muzička akademija pokušala opravdati odbijanje objašnjenjem da podnositeljica nije ispunila uvjete predviđene Pravilnikom, točnije,

da nije dostavila liječničku potvrdu. Nadalje, Sud je zamijetio lakoću s kojom je Muzička akademija zatražila izmjenu liječničke potvrde te ocijenio kako podnositeljica s obzirom na sljepoću nije ni mogla ispuniti uvjet fizičke spremne čija je definicija ovisila o diskrecijskoj ocjeni Muzičke akademije.

Sud je zaključio kako je podnositeljica pokazala da je u potpunosti ispunjavala uvjete upisa na Muzičku akademiju budući da je položila prijemni ispit. Nadalje, zaključio je da domaća tijela nisu pokušala utvrditi podnositeljčine potrebe te su propustila objasniti na koji način sljepoća podnositeljici onemogućava pohađanje predavanja. Osim toga, Sud je ustanovio kako Muzička akademija nije poduzela nikakve napore kojima bi se predavanja prilagodila slijepim studentima te je zaključio kako je to (uz sljepoću) bio jedan od razloga zbog kojeg je odbijen njezin zahtjev za upis.

Sud je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 14. Konvencije u vezi s čl. 2. Protokola 1, zbog toga što je podnositeljici bez objektivnog i razumnog opravdanja uskraćeno pravo na muzičko obrazovanje.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

10.000,00 EUR – na ime nematerijalne štete

3.000,00 EUR – na ime troškova postupka.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na obrazovanje*
- *studenti s invaliditetom*
- *slijepo osobe*
- *zabrana diskriminacije*
- *uvjeti za upis na Muzičku akademiju*

POVREDA KONVENCIJE ZBOG PASIVNOSTI DOMAĆIH TIJELA U POGLEDU ISTRAŽIVANJA OBITELJSKOG NASILJA

M. G. protiv TURSKE

*zahtjev broj 646/10
presuda od 22. ožujka 2016.*

❖ ČINJENICE

Tijekom srpnja 2006. godine, podnositeljica je protiv supruga podnijela kaznenu prijavu u kojoj je navela kako je pobjegla od kuće zbog obiteljskog nasilja kojemu je izložena od početka braka. Institut za forenzičku medicinu sastavio je izvješće te je podnositeljica upućena Odjelu za psihijatriju pri Medicinskom fakultetu u Istanbulu koji je državnom tužiteljstvu dostavio mišljenje da podnositeljica pati od depresivnog poremećaja i kroničnog post-traumatskog stresa, uzrokovanih pretrpljenim nasiljem. Podnositeljičin suprug je je ispitan tijekom prosinca 2006. godine te je opovrgnuo podnositeljičine navode te. Protiv podnositelja je u veljači 2012. godine podignuta optužnica radi tjelesne ozljede.

U međuvremenu, tijekom kolovoza 2006. godine, podnositeljica je pokrenula postupak radi razvoda braka te je po njezinom zahtjevu, nadležni sud odredio sigurnosnu mjeru. U rujnu 2007. godine, donesena je presuda kojom je razveden brak između podnositeljice i njezinog supruga te su djeca dodijeljena podnositeljici na odgoj i čuvanje.

Tijekom 2012., 2013. i 2014. godine, podnositeljica je od nadležnog suds zatražila izricanje sigurnosnih mjera protiv bivšeg supruga zbog opetovanih prijetnji smrću i nasiljem. Nadležni domaći sud je odredio mjere zabrane približavanja i uznemiravanja podnositeljice.

Tijekom 2014. godine, zaklada „Ljubičasti krov“ koja je pružila smještaj podnositeljici i njezinoj djeci je nadležnom centru za socijalnu skrb podnijela izvješće navodeći kako je podnositeljičina sigurnost i dalje ugrožena te kako je izložena opetovanim prijetnjama.

❖ PRIGOVORI

Sud je ispitivao podnositeljičin prigovor povrede čl. 3. Konvencije u okviru kojeg je istaknula da domaća tijela nisu poduzela mjere kojima bi spriječila nasilje te je ispitivao i prigovor temeljem čl. 14. u vezi s čl. 3. Konvencije kojim je istaknula sustavnu diskriminaciju žena u pitanjima vezanima uz nasilje u obitelji.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 3. Konvencije

Sud je primijetio kako je podnositeljica dana 18. srpnja 2006. godine protiv supruga podnijela kaznenu prijavu te kako je sljedećeg dana sastavljeno izvješće domaćih tijela o pretrpljenim ozljedama i poveznici između psihičkog stanja i pretrpljenog nasilja. Međutim, nalog za uhićenje njenog supruga izdan je tek dana 23. studenog 2006. godine, a ispitan je dana 15. prosinca 2006. godine, gotovo pet mjeseci nakon podnošenja kaznene prijave. Kazneni postupak (koji je u trenutku donošenja presude Suda i dalje bio u tijeku) protiv podnositeljičinog muža pokrenut je 5 godina i 6 mjeseci nakon podnošenja kaznene prijave.

Sud je istaknuo da su domaća tijela dužna pridati posebnu pažnju slučajevima obiteljskog nasilja te je naglasio da Istanbulska konvencija⁸ zahtjeva od država članica da poduzmu potrebne mjere kojima se osigurava pravodobno provođenje istrage i sudskih postupaka. Povrh toga, Sud je istaknuo kako su domaća tijela obvezna uzeti u obzir psihičko, psihološko i financijsko stanje žrtve te njezinu ranjivost i procijeniti situaciju što je prije moguće. U konkretnom slučaju ništa nije moglo opravdati dugotrajnu pasivnost državnog tužiteljstva prije pokretanja kaznenog postupka ili duljinu trajanja istog nakon što je pokrenut. Sud je stoga zaključio kako način provođenja kaznenog postupka nije bio u skladu s zahtjevima čl. 3. Konvencije.

Podnositeljica je istaknula da sukladno zakonodavnom okviru koji je bio na snazi od donošenja presude kojom je brak razveden do stupanja na snagu Zakona br. 6284 (20. ožujka 2012.) nije imala mogućnost tražiti izricanje sigurnosnih mjera protiv bivšeg supruga te kako se nekoliko godina bila prisiljena skrivati od njega zbog straha od ponovnog nasilja. Sud je ponovio da je psihološki učinak značajan aspekt obiteljskog nasilja kojeg treba uzeti u obzir prilikom ispitivanja slučaja. Sud je primijetio da dok je podnositeljica bila u braku, mjerodavne odredbe domaćeg prava (Zakona br. 4320) omogućavale su joj da od domaćeg suda nadležnog za obiteljsko-pravne sporove odredi sigurnosne mjere. Međutim, sporno je bilo pitanje mogu li se takve mjere primijeniti i nakon razvoda braka. Naime, izričaj odredaba mjerodavnog zakona ukazivao je na mogućnost različitog tumačenja navedene situacije. U razdoblju od donošenja presude kojom je domaći sud razveo brak (dana 24. rujna 2007.) pa do stupanja na snagu Zakona br. 6284 (dana 20. ožujka 2012.), zakonodavni okvir nije podnositeljici jamčio zaštitu putem sigurnosnih mjera propisanih odredbama Zakonom br. 4320, jer je tumačenje tih odredaba prepušteno diskrecijskoj ocjeni domaćih sudova nadležnih za obiteljsko-pravne sporove u svakom pojedinom slučaju. Sud je zauzeo stav da je podnositeljica živjela u strahu i tjeskobi te je i nekoliko godina nakon što je pokrenula postupak pred domaćim sudovima bila prisiljena živjeti u strahu od bivšeg supruga. Sud je stoga utvrdio da je došlo do povrede čl. 3. Konvencije.

Sud je istaknuo da su domaća tijela dužna pridati posebnu pažnju slučajevima obiteljskog nasilja te je naglasio da Istanbulska konvencija zahtjeva od država članica da poduzmu potrebne mjere kojima se osigurava pravodobno provođenje istrage i sudskih postupaka.

U odnosu na čl. 14. u vezi s čl. 3. Konvencije

Sud je u svojoj dosadašnjoj praksi već isticao da ukoliko država, pa čak i nenamjerno, ne pruži ženama zaštitu od obiteljskog nasilja, doći će do povrede prava na jednaku zaštitu. Nadalje, Sud je naglasio da sukladno čl. 3. Istanbulske Konvencije, pojam „nasilje prema ženama“ treba tumačiti kao povredu ljudskih prava i oblik diskriminacije prema ženama. U vezi s navedenim, primijetio je da okolnosti slučaja ukazuju na opću i diskriminatornu pasivnost sudbenog aparata u Turskoj koja je pogoduje obiteljskom nasilju. Isto tako, Sud je zaključio da sve do stupanja na snagu Zakona br. 6284, mjerodavno domaće zakonodavstvo

⁸ Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

nije omogućavalo razvedenim ženama pravo na zaštitu od nasilja bivših muževa putem sigurnosnih mjera. Sud je stoga utvrdio kako je došlo do povrede čl. 14. u vezi s čl. 3. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

19.500,00 EUR – na ime nematerijalne štete

4.000,00 EUR – na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *obiteljsko nasilje*
- *nasilje prema ženama*
- *pasivnost državnog aparata*
- *predugo trajanje kaznenog postupka*
- *Istanbulska konvencija*
- *diskriminacija*

GRANICE PRIMJENE OGRANIČENJA PRAVA

ČLANAK 18.

Ograničenja prava i sloboda dopuštena ovom Konvencijom neće se primjenjivati u druge svrhe osim onih za koje su propisana.

ISTRAŽNI ZATVOR AKTIVISTA ZA LJUDSKA PRAVA BIO JE NEOPRAVDAN I ODREĐEN U SVRHU KAŽNJAVANJA

RASUL JAFAROV protiv AZERBAJDŽANA

*zahtjev br. 69981/14
presuda od 17. ožujka 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je dobro poznat azerbajdžanski aktivist za ljudska prava. Predsjednik je i jedan je od suosnivača nevladine organizacije „*Klub ljudskih prava*“ koja je od nadležnih tijela neuspješno pokušala ishoditi upis u registar nevladinih organizacija. Štoviše, podnositelj je uključen i u izradu raznih izvješća koja se odnose na pitanja zaštite ljudskih prava u Azerbajdžanu, uključujući i ona koja se podnose međunarodnim tijelima.

Tijekom srpnja 2014. godine, državno tužiteljstvo ispitalo je podnositelja kao svjedoka u vezi s kaznenim postupkom pokrenutim u travnju 2014. godine radi nepravilnosti u financijskom postupanju nekoliko nevladinih organizacija. Posljedično, izvršena je pretraga u prostorijama Kluba ljudskih prava te je zaplijenjen veliki broj dokumenata.

Državo tužiteljstvo je početkom kolovoza 2014. godine, ponovno ispitalo podnositelja. Prilikom dolaska u prostorije državnog tužiteljstva, podnositelj je uhićen te je protiv njega podignuta optužnica radi zlouporabe ovlasti, utaje poreza i nezakonitog poslovanja. Nadležni sud je potom protiv podnositelja donio rješenje o određivanju istražnog zatvora u trajanju od tri mjeseca. Podnositelj je protiv tog rješenja podnio žalbu prigovarajući kako nije postojala osnovana sumnja da je on počinio kaznena djela. Istaknuo je da nije postojala opasnost od bijega jer je prethodno surađivao s nadležnim tijelima te se nedavno vratio u Azerbajdžan iz inozemstva čim je saznao da je protiv njega pokrenuta istraga. Njegova žalba je odbijena te je istražni zatvor produljen na još tri mjeseca. Tijekom prosinca 2014. godine, optužnica protiv podnositelja je proširena i na pronevjeru. U travnju 2015. godine, protiv podnositelja je donesena osuđujuća presuda. Proglašen je krivim po svim točkama optužnice te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest i pol godina. Isto tako, izrečena mu je mjera zabrane obavljanja službene dužnosti u državnim tijelima te mjera zabrane obavljanja djelatnosti u razdoblju od tri godine. Žalbeni postupak protiv navedene presude je trenutno u tijeku.

Podnositelj je Sudu podnio niz izvjava brojnih organizacija koje su Klubu za ljudska prava donirale financijska sredstva, uključujući i veleposlanstvo Norveške i veleposlanstvo Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske u Azerbajdžanu. Iz izvjava je proizlazilo kako je podnositelj navedena veleposlanstva redovno obavještavao o načinu na koji su utrošene dane donacije te kako su bili sigurni da su sredstva iskorištena za one projekte za koje su i bila namijenjena.

Prije i nakon uhićenja podnositelja, novine bliske vladajućoj garnituri objavile su niz članaka opisujući podnositelja špijunom inozemnim interesa i izdajicom. Brojni političari su dali slične izvjava o podnositelju.

Tijekom studenog 2014. godine, disciplinski postupak je pokrenut protiv podnositeljevog odvjetnika koji isto tako zastupa još nekoliko podnositelja u postupcima pred Sudom. Izrečena mu je kazna zabrane obavljanja odvjetništva, a nadležna tijela su mu zabranila da posjećuje podnositelja u zatvoru.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 5. st. 1. (c) i st. 3. Konvencije, podnositelj je prigovarao da je uhićen i da je protiv njega određen istražni zatvor bez postojanja osnovane sumnje da je počinio kaznena djela koja su stavljena na teret te da nadležni sud nije objasnio razloge trajanja istražnog zatvora. Pozivajući se na čl. 5. st. 4., prigovarao je da nadležni sud nije uzeo u obzir njegove argumente za ukidanje istražnog zatvora.

Nadalje, podnositelj je pozivajući se na čl. 18. u vezi s čl. 5. Konvencije, isticao da je došlo do ograničavanja njegovih prava zajamčenih Konvencijom u svrhu koja nije bila dopuštena Konvencijom. Točnije, svrha njegovog uhićenja i istražnog zatvora bila je kazniti ga zbog kritiziranja Vlade, uštkati ga kao aktivista ljudskih prava, obeshrabriti ostale aktiviste i paralizirati civilno društvo u državi. Povrh toga, istaknuo je i povredu čl. 11. Konvencije jer je svrha uhićenja i istražnog zatvora bila i uštkati ga kao aktivista ljudskih prava. Konačno, istaknuo je i povredu čl. 34. Konvencije zbog toga što je njegovom odvjetniku izrečena zabrana obavljanja odvjetništva, a nadležna tijela su mu zabranila da ga posjećuje u zatvoru.

U postupku pred Europskim sudom se umiješalo i nekoliko trećih stranaka uključujući Povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe te nekoliko organizacija za zaštitu ljudskih prava kao što je Helsinška zaklada za ljudska prava.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na čl. 5. Konvencije

Sud je iz opisa optužnice iz kolovozu 2014. godine, zaključio da je ista protiv podnositelja podignuta zbog toga što „Kuća ljudskih prava“ nije bila upisana u registru nevladinih organizacija te zbog toga što nisu prijavljena sredstva koja su joj dodijeljena između 2010. i 2014. godine. Sud je zaključio da činjenice na koje se pozvalo državno tužiteljstvo, nisu sukladno zahtjevima čl. 5. st. 1. (c) ukazivale na osnovanu sumnju da je podnositelj počinio kaznena djela koja su mu stavljena na teret.

Sud je posebice istaknuo da mjerodavno domaće pravo nije zabranjivalo djelovanje nevladinih udruga koje nisu bile upisane u registar. Međutim, takve nevladine organizacije su se susretale s poteškoćama kao što su nemogućnost otvaranja bankovnih računa ili primanje financijskih sredstava. Zbog toga je podnositelj poslove nevladine organizacije obavljao u svoje ime. Iz njegovih podnesaka je proizlazilo da u relevantnom razdoblju nije postojao

postupak prijave financijskih sredstava doniranih pojedincima. Navedeno azerbajdžanska Vlada nije osporila. Osim toga, nekomercijalna aktivnost nije podlijegala oporezivanju, a osobe koje su donirale financijska sredstva Kući ljudskih prava su potvrdile kako su ista iskorištena namjenski.

Sud je primijetio da državno tužiteljstvo nije iznijelo dokaze iz kojih proizlazi da je podnositelj donirana sredstva potrošio u svoju korist ili da su ista donirana u komercijalnu ili protuzakonu svrhu. Naime, državno tužiteljstvo se oslonilo na činjenicu da podnositelj nije prijavio donirana sredstva, što samo po sebi ne predstavlja protupravno djelo.

Nadalje, Sud je primijetio kako je optužnica protiv podnositelja proširena nakon posljednjeg rješenja nadležnog domaćeg suda kojim je produljen njegov istražni zatvor. Stoga navedeno proširenje nije bilo od značaja za procjenu je li sumnja bila osnovana ili ne.

Na poslijetku, Sud je utvrdio povredu čl. 5. st. 4. zbog nedostatka sudskog ispitivanja razloga za istražni zatvor i njegove nezakovitosti. Posebice je istaknuo da su se nadležna domaća tijela ograničila na prepisivanje podnesaka državnog tužiteljstva te su koristili kratke i nejasne formulacije prilikom odbijanja podnositeljevih prigovora.

U odnosu na čl. 18. u vezi s čl. 5. Konvencije

Sud je zaključio kako je kombinacija čimbenika išla u prilog podnositeljevih navoda da je njegovo uhićenje i istražni zatvor bio dio plana usmjerenog „slamanju“ zagovornika ljudskih prava u Azerbajdžanu tijekom 2014. godine.

Prvenstveno, podnositelj je uhićen te mu je određen istražni zatvor u kontekstu iznimno oštre i restriktivne regulacije aktivnosti nevladinih organizacija i njihovog financiranja. Nadalje, Sud je uzeo u obzir veliki broj izjava visoko rangiranih državnih dužnosnika i članaka objavljenih u novinama sklonim vladajućoj garnituri koji su predstavnike nevladinih organizacija, uključujući i podnositelja, nazivali izdajicama i osobama koje izvještavajući o stanju ljudskih prava u Azerbajdžanu doprinose stvaranju negativne slike države. Konačno, podnositeljev slučaj se ne može doživljavati kao izolirana pojava. Naime, nekoliko istaknutih aktivista za ljudska prava koji su surađivali s brojnim međunarodnim organizacijama ljudskih prava kao što je primjerice Vijeće Europe, je također uhićeno i protiv njih je podignuta optužnica u sličnim okolnostima.

Stvarna svrha postupka provedenog protiv podnositelja bila ušutkati ga i kazniti ga za njegov aktivizam u području ljudskih prava. Podnositeljeva sloboda nije bila ograničena zbog dovođenja nadležnom tijelu radi osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo već zbog drugih razloga koji nisu bili u skladu s zahtjevima čl. 5. st. 1. (c) Konvencije.

Sve navedeno je ukazivalo da je stvarna svrha postupka provedenog protiv podnositelja bila ušutkati ga i kazniti ga za njegov aktivizam u području ljudskih prava. Sud je stoga utvrdio kako podnositeljeva sloboda nije bila ograničena zbog dovođenja nadležnom tijelu radi osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo već zbog drugih razloga koji nisu bili u skladu s zahtjevima čl. 5. st. 1. (c) Konvencije. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 18. u vezi s čl. 5. Konvencije.

U odnosu na čl. 34. Konvencije

Sud je primijetio kako su domaća tijela podnositelju zabranila komunikaciju s njegovim odvjetnikom iako je on to zahtijevao zbog postupka pred Europskim sudom. U vezi s navedenim, Sud je istaknuo da zabrana obnašanja odvjetništva izrečena određenoj osobi sukladno domaćem mjerodavnom pravu, ne sprječava tu istu osobu da zastupa podnositelja u postupku pred Europskim sudom. Prema pravilu 36. st. 4. Poslovnika Suda, zastupnik podnositelja ne mora biti odvjetnik. U tom slučaju, država mora osigurati takvom zastupniku nesmetanu komunikaciju s podnositeljem

*Zabrana obnašanja
odvjetništva izrečena
određenoj osobi sukladno
domaćem mjerodavnom pravu,
ne sprječava tu istu osobu da
zastupa podnositelja u
postupku pred Europskim
sudom*

koji se nalazi u istražnom zatvoru, a namjerava podnijeti ili je podnio zahtjev Sudu. Komunikacija se mora osigurati na isti način ako i s osobom koja je odvjetnik.

Budući da je podnositelj usprkos tome bio u mogućnosti Sudu upućivati iscrpne podneske, Sud je naglasio da propust države da postupi sukladno čl. 34. Konvencije nije imao značajan utjecaj na podnositeljevo pravo na pojedinačni zahtjev. Ipak, Sud je utvrdio da Azerbajdžan nije postupio sukladno obvezi iz čl. 34. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

25.000,00 EUR – na ime materijalne i nematerijalne štete

7.448,00 EUR – na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *kazneni postupak protiv aktivista za ljudska prava*
- *ograničenja ljudskih prava*
- *nedopuštena svrha ograničenja prava*
- *oduzimanje slobode*
- *zastupanje pred Sudom*
- *pravo na podnošenje pojedinačnog zahtjeva*

SLOBODA KRETANJA

ČLANAK 2. PROTOKOLA BROJ 4.

Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svojega boravišta na tom području.

OGRANIČENJE STAMBENIH UVJETA U ROTTERDAMSKOJ ČETVRTI NIJE DOVELO DO POVREDE PODNOSITELJIČINOG PRAVA NA SLOBODU IZBORA BORAVIŠTA

GARIB protiv NIZOZEMSKE

*zahtjev br. 43494/09
presuda od 23. veljače 2016. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva majka je dvoje djece, a jedini izvor prihoda joj je naknada za nezaposlene. Tijekom 2005. godine, podnositeljica se preselila u Rotterdam iznajmivši stan u četvrti Tarwewijk koja se nalazi u roterdamskoj metropolskoj zoni, unutar koje dotad nikada nije stanovala. Nakon nekog vremena, vlasnik stana zatražio je od podnositeljice da iseli jer je namjeravao preurediti stan za vlastite potrebe. U zamjenu joj je ponudio sklapanje ugovora o najmu za drugi stan u istoj četvrti, na što je podnositeljica pristala jer je taj stan bio veći i prikladniji za njezino dvoje djece.

U međuvremenu je sukladno Zakonu o mjerama ograničenja međugradskih odnosa, u četvrti Tarwewijk ograničeno naseljavanje zbog visoke stope nezaposlenosti. Naime, naseliti su se mogle isključivo one osobe koje su imale stambenu dozvolu, koju je tijekom svibnja 2007. godine zatražila i podnositeljica. Njezin zahtjev je odbijen uz obrazloženje da podnositeljica prije nego što se nastanila u Tarwewijku, nije minimalno šest godina živjela u roterdamskoj metropolskoj zoni. Osim toga, podnositeljica nije udovoljavala prihodovnom uvjetu budući da nije ostvarivala prihod od rada koji bi joj usprkos maloprije navedenom kriteriju (o godinama stanovanja) omogućavao da živi u četvrti Tarwewijk.

Podnositeljica je protiv navedene odluke podnijela prigovor koji je odbijen. Potom je podnijela žalbu koju je odbio Regionalni sud uz obrazloženje da mjerodavni Zakon predviđa ograničenje stambenih prava. Cilj takvih ograničenja bio je spriječiti prenapučenost određenih gradskih četvrti u kojima su pretežito živjele osobe lošijeg imovinskog stanja te omogućiti ravnomjerno naseljavanje s obzirom na ekonomski status. Podnositeljica je zatim podnijela žalbu Državnom vijeću koja je odbijena. U rujnu 2010. godine, podnositeljica se preselila u općinu Vlaardingen na jugu Nizozemske gdje trenutno živi.

❖ PRIGOVORI

Podnositeljica je prigovarala kako je primjenom Zakona o mjerama ograničenja međugradskih odnosa i ostalog mjerodavnog zakonodavstva, došlo do povrede prava na slobodu izbora boravišta zajamčenu čl. 2. Protokola 4. Konvencije.

❖ OCJENA SUDA

Sud je primijetio da je podnositeljici kao nizozemskoj državljanici koja zakonito boravi na području Nizozemske, onemogućeno stanovanje u stanu po vlastitom izboru. Stoga je nedvojbeno došlo do ograničenja prava na slobodu izbora boravišta u smislu čl. 2. Protokola 4. Konvencije.

No, nedvojbeno je da je obveza posjedovanja stambene dozvole kao uvjeta stanovanja u određenim gradskim četvrtima predstavljala uvjet propisan Zakonom. Ograničenje podnositeljčinog prava na slobodu izbora boravišta bilo je stoga zakonito kako to zahtijeva čl. 2. Protokola 4. Konvencije. Povrh toga, cilj ograničenja je bio opravdan jer se na takav način pokušao smanjiti rast četvrti u kojima su pretežito živjele nezaposlene osobe te poboljšati kvaliteta života.

Prilikom ispitivanja proporcionalnosti sredstava koja su korištena radi postizanja navedenog cilja, Sud je ponovio da treba pomno razmotriti ulogu domaćeg zakonodavca u pitanjima javnih politika u kojim se mišljenja članova društva mogu znatno razlikovati. U konkretnom slučaju, nadležna domaća tijela su se pozvala na rastući socijalni problem u nekim dijelovima Rotterdama koji je proizašao iz siromaštva uzrokovanog nezaposlenošću. Stoga je uvedena mjera ograničenja stanovanja čije održavanje na snazi su nizozemske vlasti redovno provjeravale. Nakon prve provjere, mjera je produljena i povezana s programom koji je obuhvaćao značajna društvena ulaganja.

Sud je zaključio kako su je mjera ograničenja stanovanja razumna i prilagođena ostvarivanju opravdanog cilja bez obzira na vrstu mjere kojom su nizozemske vlasti namjeravale riješiti gorući socijalni problem.

Zakonom je bilo predviđeno nekoliko zaštitnih klauzula. Primjerice, lokalne vlasti moraju osigurati da ostane dovoljno smještajnih jedinica i onima koji ne udovoljavaju pretpostavkama za izdavanje stambene dozvole te obustavu primjene zakona na području na kojem stanovnicima nisu osigurani alternativni uvjeti smještaja. Navede zaštitne klauzule pružile su odgovarajuću zaštitu i odgovore na pitanja koja su se pojavila tijekom postupka donošenja predmetnog Zakona, pa i u samom u Parlamentu. Sud je stoga zaključio kako je mjera ograničenja stanovanja razumna i prilagođena ostvarivanju opravdanog cilja, bez obzira na to koje su bile moguće alternative rješavanja ovog gorućeg socijalnog problema. Stoga je Sud istaknuo kako nije njegov zadatak utvrđivati mjeru kojom bi se najučinkovitije taj problem riješio.

Odbijanje izdavanja stambene dozvole podnositeljici je bilo u skladu s mjerodavnim pravom. Posebice jer podnositeljica nije minimalno šest godina prethodno stanovala u roterdamskoj metropolskoj zoni, njezin prihod se isključivo odnosio na naknadu za nezaposlene i zbog toga što nije dokazala da ispunjava uvjete koji isključuju primjenu Zakona.

Osim toga, podnositeljicu ništa nije sprječavalo da se nastani u drugim četvrtima koje nisu bile obuhvaćene predmetnim Zakonom. Štoviše, podnositeljica nikada nije dokazala zašto želi živjeti u Tarwewijku, a ne u nekim drugim roterdamskim četvrtima, osim toga da je stan u Tarwewijku prilagođeniji potrebama njezine djece od onog u kojemu je prethodno živjela. Nadalje, Sud je smatrao potrebnim napomenuti da je podnositeljica ponovno podnijela zahtjev za izdavanje stambene dozvole nakon što je 2011. godine proteklo šest godina od njezinog stanovanja u roterdamskoj metropolskoj zoni te je usprkos tome odlučila nastaviti živjeti u Vlaardingenu u koji se preselila 2010. godine.

Sud je stoga utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 2. Protokola 4. Konvencije.

Službeni tekst pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na slobodu izbora boravišta*
- *mjera ograničenja stanovanja u gradskim četvrtima*
- *opravdanost, zakonitost i proporcionalnost takve mjere*